

R.İ.Abbasov, İmamuaci Aiguli, K.Ə.Abbasova

副教授 R.阿巴所夫、阿依古力.依马木阿吉、K.阿巴索娃

ÇİN DİLİ

(Dərs vəsaiti)

汉语课本

*Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin 24.06.2014-cü il tarixli
746 N-li Əmri ilə təsdiq edilmişdir.*

Bakı – 2014

Elmi redaktor: dosent R. İ. Abbasov

Rafiq İldırım oğlu Abbasov, İmamuaci Aiguli, Könül Əhliman qızı Abbasova. ÇİN DİLİ. – Bakı: Meqaprint, 2014. 110 səh.

Bu kitab Regionşünaslıq (Çinşünaslıq) ixtisası üzrə təhsil alan birinci kurs tələbələrinin ilkin hazırlığı üçün nəzərdə tutulmuşdur. 20 dərindən ibarət olan bu dərslər vəsaitində tələbələr üçün Çin dilinin qrammatika və fonetikasının, xüsusilə də ritm və düzgün tələffüzün əsaslarının ardıcılığı gözlənilməklə izah olunur.

Dərs vəsaitində əsas diqqət heroqliflərin qaydasınca yazılışına yönləndirilir. Kitab həmçinin müasir Çin leksikonuna əsaslanan ünsiyyət üçün vacib olan müxtəlif məzmunlu dialoqlardan ibarətdir.

Ön söz

Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyini ən tez tanıyan ölkələrdən biri də Çindir. Azərbaycanla Çin arasında siyasi, iqtisadi, mədəni əlaqələrin son 20 il ərzində sürətli inkişafı, hər iki ölkənin ortaq maraqlarına cavab verərək ənənəvi dostluq və qarşılıqlı səmərəli münasibətlərin güclənməsinə köməklik göstərdi. Mənbəyini Böyük İpək yolu vasitəsi ilə tarixi ticarət əlaqələrindən alan Azərbaycan və Çin arasında münasibətlərin genişlənməsi və dərinləşməsi, siyasi və iqtisadi sahədə ölkələrarası əməkdaşlığın müqavilə-hüquqi əsasını qoyan Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ÇXR-na səfərləri sayəsində yeni impulsa malik olmuşdur. Azərbaycan və Çinin humanitar sahədəki tərəfdaşlığının genişlənməsində əsas rol təhsil sahəsində əməkdaşlıq, ÇXR-nın ali təhsil müəssisələri, elmi mərkəzləri və ictimai təşkilatları ilə tədris və elmi əlaqələrin möhkəmlənməsi, tələbə və müəllim mübadiləsi, dil və mədəniyyət mərkəzlərinin yaradılması, elmi konfransların təşkili oynamışdır.

2012-ci ildə Azərbaycan Dillər Universitetində, yüksək ixtisaslı milli çinşünas kadrların yetişdirilməsi məqsədilə, ilk dəfə “Regionşünaslıq və Beynəlxalq Münasibətlər” fakültəsində “Çinşünaslıq” ixtisası üzrə tələbə qəbulu həyata keçirilmişdir. 2013-cü ildə isə universitet rəhbərliyinin təşəbbüsü və ÇXR-nın Azərbaycandakı səfirliyinin dəstəyi ilə, Çin Dili və Mədəniyyəti Mərkəzinin rəsmi açılışı olmuşdur. Hal-hazırda, Mərkəz, yalnız Azərbaycanın ali təhsil ocaqlarının tələbələri üçün deyil, həmçinin Çinin tarixi və mədəniyyəti ilə yaxından tanış olmaq istəyən hər bir kəs üçün “Çinə açılan pəncərə”yə çevrilmişdir. Onlar Mərkəzin nəzdində daimi fəaliyyət göstərən lektoriyanın, Çin xalqının ənənələri və mədəniyyətinə həsr olunmuş master-klassların dinləyiciləri, çinşünaslıq kitabxanasının oxucuları ola bilərlər. Həmçinin, Azərbaycanın və Çinin milli bayramları və əlamətdar günlərinə həsr olunmuş

GİRİŞ

tədbirlərdə, ədəbi-bədii gecələrdə, maraqlar üzrə klubların fəaliyyətində yaxından iştirak edə bilirlər.

Mərkəzin əsas fəaliyyət istiqaməti isə, Azərbaycan Dillər Universitetində Çin dili tədrisinin yüksək səviyyədə elmi-pedaqoji cəhətdən təmin edilməsi, həmçinin, Çinin ixtisas standartlarına müvafiq olaraq, Çin dili tədrisinin tam və fasiləsiz silsiləsini təmin edən kursların fəaliyyətidir. Çin dili tədrisinin keyfiyyətli səviyyəsini təmin etmək üçün, Mərkəz tərəfindən tədris prosesində innovativ təlim üsullarının tətbiqi, Çin dili üzrə metodik proqramlar və ləvazimatların işlənilib hazırlanması üçün geniş tədris-metodiki iş həyata keçirilir. Həmçinin ali məktəblərdə Çin dili tədrisinin metodikası üzrə seminarlar, çinşünas tələbələrin iştirakı ilə açıq dərslər, müasir Çin dili dərslərinin sərgiləri, Çin dili müsabiqələri, tələbə konfransları keçirilir, Çinin aparıcı tədris ocaqlarında dil təcrübələri reallaşdırılır. Mərkəzin Çin ali təhsil ocaqları ilə əməkdaşlığı daima genişlənir, universitet müəllimləri Çində keçirilən dil seminarlarında ixtisaslarını artırır. Bu il ilk dəfə olaraq çinşünas tələbələr müxtəlif Çin universitetlərinə göndərilmişlər, Azərbaycan Dillər Universiteti və Şenyan Pedaqoji Universiteti, ÇXR Təhsil Nazirliyinin Çin dilinin yayılması üzrə dövlət dəftərxanası tərəfindən yaradılan mədəni-təhsil mərkəzinin – Konfusi İnstitutunun təsis olunması üzrə Universitetimizin rəsmi partnyoru olan Sıçuan Xarici Dillər Universiteti arasında müqavilələr imzalanmışdır.

Mərkəzin Çin dili tədrisinin təlim-metodiki təmini üzrə fəaliyyətinin başlıca nəticəsi, “çinşünaslıq” ixtisası üzrə təhsil alan birinci kurs tələbələri üçün Mərkəzin əməkdaşları tərəfindən Azərbaycanda ilk dəfə “Çin dili dərsliyinin” tərtib edilməsi olmuşdur. Həmin dərsliyin nəşri, şübhəsiz olaraq, yüksək ixtisaslı çinşünas kadrların, Çin dili tərcüməçilərinin yetişdirilməsinə öz töhfəsini verəcək, həmçinin Azərbaycan və Çin xalqları arasında əlaqələrin inkişafına ciddi dəstək göstərəcək.

*Azərbaycan Dillər Universitetinin rektoru,
professor Səməd Seyidov*

“Çin dili” adlı dərs vəsaiti ali təhsil müəssisələrinin tələbələri, eləcə də Çin dilinə maraq göstərən hər bir kəs üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu kitab Azərbaycanın Çinşünaslıq tarixində ilk dərsləkdir.

Dərs vəsaiti Çinin tarixi, siyasəti, iqtisadiyyatı və mədəniyyətinin kompleks şəkildə öyrənilməsi üçün ölkəmizdə Çin dilli mütəxəssislərin və peşəkar tərcüməçilərin hazırlanmasına tələbatın artdığı üçün Azərbaycan Dillər Universitetinin Beynəlxalq münasibətlər və Regionşünaslıq fakültəsi, həmçinin Çin dili və mədəniyyəti Mərkəzinin bilavasitə təşəbbüsü ilə gerçəkləşdirilmişdir.

Dərsliyin nəşrində əsas məqsəd oxucuya müasir Çin dilinin öyrənilməsi istiqamətində ilkin işin asanlaşdırılması, heroqliflərin yazılışı, Çin dilində sözlərin düzgün tələffüzü və müasir Çin dilində səlis danışığın mənimsənilməsini aşılayır.

“Çin dili” dərs vəsaiti adlı dərsləlik ali məktəblərdə birinci kurs tələbələri üçün, eləcə də dil ixtisasları olan və ya olmayan sərbəst öyrənənlər üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu kitab Çin dilinin bütün istiqamətlərdə öyrənilməsi baxımından kompleks vəsait kimi təqdim edilir.

Dərsləlik Çin dilində sözlərin düzgün tələffüz etdirilməsini, danışığı dilinin asan mənimsənilməsini, eyni zamanda elementar mətnlərin anlaşılması baxımından leksika və qrammatikanın ibtidai materiallarının formalaşmasını təmin edir.

Tələbələr bu dərsləkdən istifadə etməklə, Çin dilində ilkin praktiki bacarıqlarını inkişaf etdirə və dili daha dərin öyrənmək üçün, nəzəri bacarıqlarının əsasını qoymağa müvəffəq ola bilər.

Dərsləkdə qrammatik materiallar konkret qaydalarla göstərilərək və çoxsaylı nümunələrlə əsaslandırılmışdır. Dərs vəsaiti həmçinin sözlərin cümlədə düzgün işlənməsi baxımından da tələbələrə yardımçı olur.

Çin dilini öyrənmək üçün ən əsas şərtlərdən biri də heroqliflərin düzgün yazılışıdır ki, kitabda verilən hər dərslərdə heroqliflərin yazılışı

qaydasına diqqət yetirilmişdir. Heroqlifləri mənimsəmək və düzgün qaydada yazmaq üçün dərslikdə müxtəlif çalışmalar yerləşdirilmişdir.

Dərslikdə verilən müxtəlif mövzulu mətnlər kiçik olmasına baxmayaraq, yeni sözlərin və ya söz birləşmələrinin öyrənilməsi, həmçinin dil bacarıqlarını gücləndirmək və inkişaf etdirmək baxımından böyük rol oynayır.

Dərs vəsaitində yerinə yetirilməsi lazım olan çalışmalar isə tələffüz və yazı bacarıqları daxil olmaqla dilin asan mənimsənilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Dərs vəsaitindəki bütün mətnlər müasir Çin dilinin normalarına uyğun olaraq yazılmışdır. Çin dilinin əsaslarının mənimsənilməsi ardıcıl və davamlı təyinat tələb edir ki, bu səbəbdən də dərslikdə hər dərsə müvafiq olaraq qrammatika və çalışmalar seçilmişdir.

Dərs vəsaiti girişlə birlikdə 20 dərsdən ibarətdir. Kitaba ünsiyyət zamanı ən çox işlənən söz və ifadələrdən ibarət olan dialoq şəkilli mətnlər daxil edilmişdir. Onlar mövzu üzrə, “Dövlət bayramı”, “Respublika günü”, “Sizin ailəniz neçə nəfərdən ibarətdir?”, “Ad günü”, “Universitetimizin xarici müəllimləri”, “Tətillər”, “Bu gün hava soyuqdur”, “Bu kimin lüğətidir?”, “Mağazada” və s. kimi müxtəlif məzmunlu bölmələrdə cəmlənmişdir. Dərslikdə yer alan bütün mətnlər məzmununa uyğun illüstrasiyalarla müşayiət olunur.

Dərslikdə həmçinin heroqliflərin və sözlərin düzgün tələffüz edilməsi üçün bölmələrdə əlavə izahatlar, şərhlər və məlumatlar verilmişdir.

Müəlliflər, elmi işlər üzrə prorektor professor Dünyamin Yunusova dərslikdə müəyyən olunan metodik göstərişlərə görə öz təşəkkürlərini bildirirlər.

汉语拼音方案

Çin dili fonetik transkripsiyasının planı

字母表

Aa	Bb	Cc	Dd	Ee	Ff	Gg	
Hh	li	Jj	Kk	Ll	Mm	Nn	Oo
Pp	Qq	Rr	Ss	Tt	Uu	Vv	
Ww	Xx	Yy	Zz				

声母表 İnsiallar cədvəli

b	p	m	f	d	t	n
l	g	k	h	j	q	x
zh	ch	sh	r	z	c	s

韵母表 Finallar cədvəli

i	u	ü	a	ia	ua
o	uo	e	ie	üe	
ai	uai	ei	uei		
ao	iao	ou	iou		
an	ian	uan	üan	en	in
uen	ün	ang	iang	uang	
eng	ing	ueng	ong		

第一课。1-ci dərs

1. 语音 Fonetika

İnisiallar- f, s, sh, h, m, n, l

Müasir Çin dilində hecanın strukturu inisial və finalın birləşməsi ilə təqdim olunur. Samitlə başlayan heca inisial adlandırılır. Məsələn: “ping” p- inisial, ing –final sayılır. İnisiallar hecanın əvvəlində dayanır. Müasir Çin dilində 21 inisial və 34 final vardır.

f - Kar samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [f] səsinə oxşayır.

s - Kar samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [s] səsinə oxşayır.

sh - Kar samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [ʃ] səsinə oxşayır.

h - Kar samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [h] səsinə oxşayır.

m - Cingiltili samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [m] səsinə oxşayır.

n - Cingiltili samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [n] səsinə oxşayır.

l - Cingiltili samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [l] səsinə oxşayır.

Finallar – a, u

İnisialdan sonra gələn sait səslər final adlandırılır. Müasir Çin dilində 34 final vardır.

a - dodaqlanmayan saitdir. Bu səs Azərbaycan dilindəki [a] səsinə xatırladır.

u - dodaqlanan saitdir. Bu səs Azərbaycan dilindəki [u] səsinə xatırladır.

2. 声调 Tonlar

Çin dili – Çin-Tibet dil ailəsinə aid bir dilidir. Dünya əhalisinin təxminən beşdə birinin ana dilidir. Orijinal adı 中文 - zhōngwén, 汉语-

hànyǔ. Çində dövlət dili və rəsmi dil mandarin və ya putung xua adlanır.

Müasir Çin dilinin fonetikasında müəyyən xüsusiyyətlər vardır:

- 1) iki və ya üç samit hecanın əvvəlində ya da sonunda birləşə bilməzlər;
- 2) böyük rol hecanın stukturunda saitlərə verilir. Çin dilində heca samit səssiz ola bilər, lakin saitlər səssiz olmurlar;
- 3) Çin dilində tonlar vardır. Tonlar mənaca fərqləndirici xüsusiyyət daşıyır. Çin dilində əsas 4 ton vardır: 1-ci ton, 2-ci ton, 3-cü ton və 4-cü ton;
- 4) qeyd etmək lazımdır ki, müasir Çin dilində bəzi hecalarda ton yoxdur və onlar heç bir işarə ilə qeyd olunmurlar, belə ton adətən zəif və qısa oxunur. Məsələn: 吗, 呢, 们

Hər tonun xüsusi işarəsi vardır:

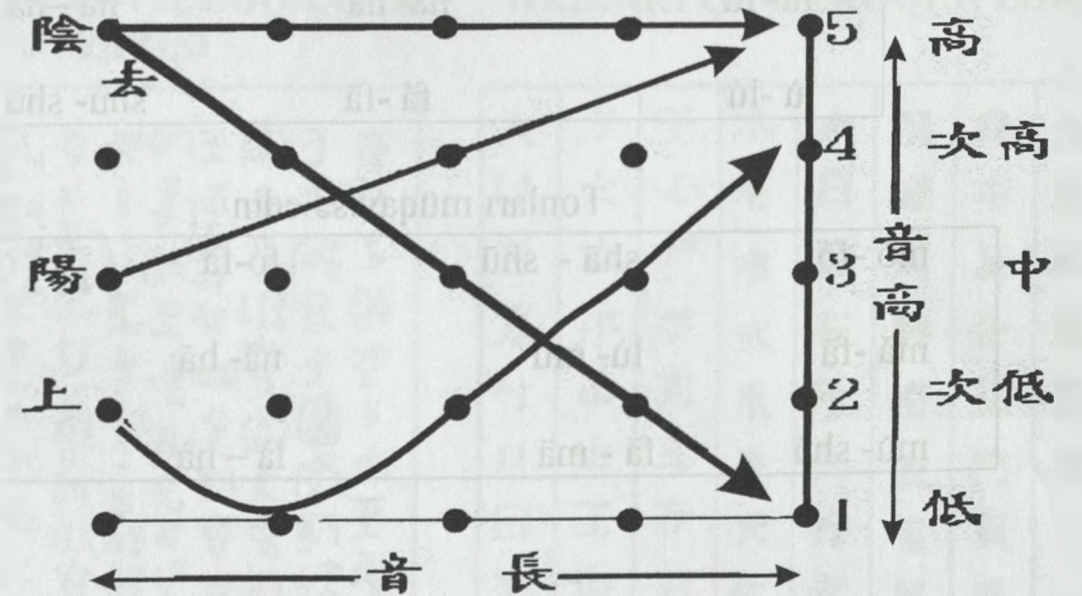
1-ci ton $\bar{\quad}$ (ton sakit və düz deyilir)

2-ci ton $\acute{\quad}$ (ton sanki sual verərək deyilir)

3-cü ton $\check{\quad}$ (ton dərin, intonasiya enib qalxaraq deyilir)

4-cü ton $\`{\quad}$ (ton sanki təsdiq kimi deyilir)

Tonların sxemi aşağıdakı cədvəldə göstərilib:

3. 练习 Çalışmalar

Verilmiş inisial və finalları düzgün oxuyun

f	s	sh	h	m	n	l	a	u
---	---	----	---	---	---	---	---	---

Oxuyun və müqayisə edin

s - sh	f - h	m - n	h - l
s - f	n - h	l - f	sh - h

Səsləri müqayisə edin

ha-la	sha-sa	na-ha	su-sha
fa-fu	fu-lu	shu-sha	su-hu
ma-la	shu-su	fa-sa	nu-hu

Tonları düzgün tələffüz edin

mā-mǎ	shā-shà	mù-mǔ
hū- hú	lā- là	sù- sù
fù- fú	nà- ná	hā- há
lù- lú	fā- fā	shù- shū

Tonları müqayisə edin

mō -fó	shā - shū	fó-fā	hú-sú
mǎ -fā	lù- mù	nà- hā	fù- shù
mǔ- shǔ	fā - mā	là - nà	hǔ- lǔ

4. 汉字 Heroqlif

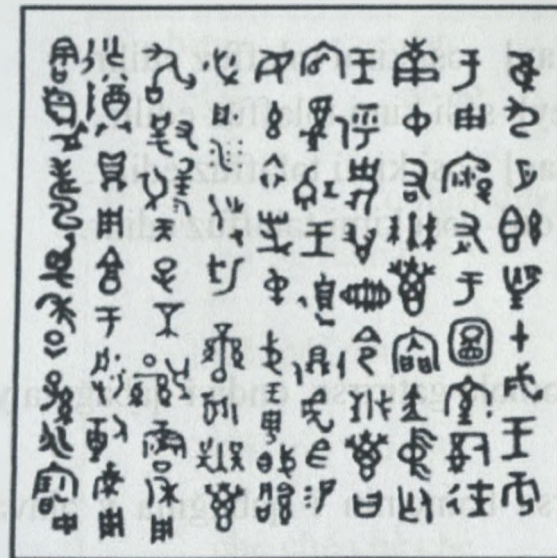
Çin dili qədim piktoqramlar əsasında inkişaf etdirilmiş yazı növü zamanla ideoqramlara çevrilmiş və geniş yayılmışdır. Məlum olan bütün ideoqramları əzbərləmək çətin olduğundan 115 əsas literalı əzbərləməklə qalan bütün ideoqramları bu literalların birləşdirilməsi yolu ilə yadda saxlayırlar. Çin lüğətləri literalların xətt sayısına görə tərtib olunur.

Çin dili iki cür yazılır:

1. Sunnəti və ya klassik
2. Modernləşdirilmiş

Birinci model Çinin əsil və keçmiş dilidir ki, keçən yüzillərdə işlənirdi. İndi də Tayvan, Hong Kong, Makao və ABŞ-dəki Çinlilər bu model üzrə danışırlar. İkinci model isə qədim Çin yazısında istifadə olunan heroqliflərin sadələşdirilmiş formasıdır. Bu model Sinqapurda da işlənir. Bundan başqa 1950-ci ildən tətbiq olunmağa başlayan Pinyin heroqliflərin transliterasiyası üçün istifadə olunur. Çində Pinyin 1980-ci ildən heroqliflərin latın əlifbasına çevrilməsi üçün geniş istifadə olunur. Pinyin heroqliflərin yerinə deyil daha çox izah məqsədilə işlədilir.

QƏDİM ÇİN İDEOQRAFİK YAZISI

HAZIRKI ÇİN İEROQLİFLƏRİ

人	夕	干	木	米	羽	身	食
口	大	心	毛	白	老	車	馬
刀	女	尸	水	目	肉	足	高
力	子	手	火	石	艸	金	麻
勺	山	支	爪	禾	疒	長	黑
口	山	支	牛	穴	衣	門	飛
口	工	方	犬	竹	言	頁	
土	巾	日	生	米	貝	風	

第二课。2-ci dərs

1. 语音 Fonetika

İnisiallar- b, d, g, p, t, k, c, ch

b - Cingiltili samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [b] səsinə oxşayır.

d - Cingiltili samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [d] səsinə oxşayır.

q - Bu samit səs Azərbaycan dilindən fərqli olaraq [çi] kimi tələffüz edilir.

p - Kar samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [p] səsinə oxşayır.

t - Kar samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [t] səsinə oxşayır.

k - Kar samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [k] səsinə oxşayır.

c - Cingiltili samit. Bu səs Azərbaycan dilindəki [ç] səsinə oxşayır.

ch - Bu samit səs Azərbaycan dilində [çi] səsi kimi tələffüz edilir.

Finallar- o, e, ai, ei, ao, ou

o - dodaqlanan saitdir. Bu səs Azərbaycan dilindəki [o] səsini xatırladır.

e - dodaqlanmayan saitdir. Bu səs Azərbaycan dilindəki [ɛ] səsini xatırladır.

ai - Bu səs Azərbaycan dilində [ay] səsi kimi tələffüz edilir.

ei - Bu səs Azərbaycan dilində [ey] səsi kimi tələffüz edilir.

ao - Bu səs Azərbaycan dilində [ao] səsi kimi tələffüz edilir.

ou - Bu səs Azərbaycan dilində [ou] səsi kimi tələffüz edilir.

Transkripsiya qaydaları:

Əgər sait **i** müstəqil olaraq heca əmələ gətirirsə, onda **i** qabağına **y** əlavə olunur. Məsələn: i----yi.

Əgər heca sait səsi ilə başlayırsa həmçinin **i** qabağına **y** əlavə olunur. Məsələn: ie----ye.

2. 语法点 Qrammatika

汉语的语序 Çin dilində söz sırası

Çin dilinin xüsusiyyətlərindən biri də ondan ibarətdir ki, isimlərdə kəmiyyət, mənsubiyyət, hal kateqoriyaları yoxdur. Buna görə də, söz sırası Çin dili qrammatikasında çox vacibdir. Sadə cümlənin söz sırası belədir: mübtəda + xəbər. Məsələn:

Mübtəda	Xəbər
你 nǐ	好。hǎo
我 wǒ	很好。hěn hǎo
他 tā	也很好。yě hěn hǎo

3. 练习 Çalışmalar

Verilmiş inisialları düzgün oxuyun

d	g	p	t	k	c	ch
---	---	---	---	---	---	----

Verilmiş finalları düzgün oxuyun

o	e	ai	ei	ao	ou
---	---	----	----	----	----

Oxuyun və müqayisə edin

b-p	d-t	g-k	c-ch
o-ou	ai-ao	e-ei	ou-u

Tonları düzgün tələffüz edin

bā bá bǎ bà	kē ké kě kè
pēi péi pǐ	gāo gáo gǎo gào
tōu tōu tǒu tòu	cāo cáo cǎo cào
chē ché chě chè	mō mò mǒ mó

Tonları müqayisə edin

cǎi- cài	dé- dē	lèi- nèi
pǎo- pāo	hé- hē	féi- měi
bāo- bào	kǎo -kǎo	bèi- shuí
cháo- chōu	gè- gē	tào- tóu

4. 汉字 Heroqlif

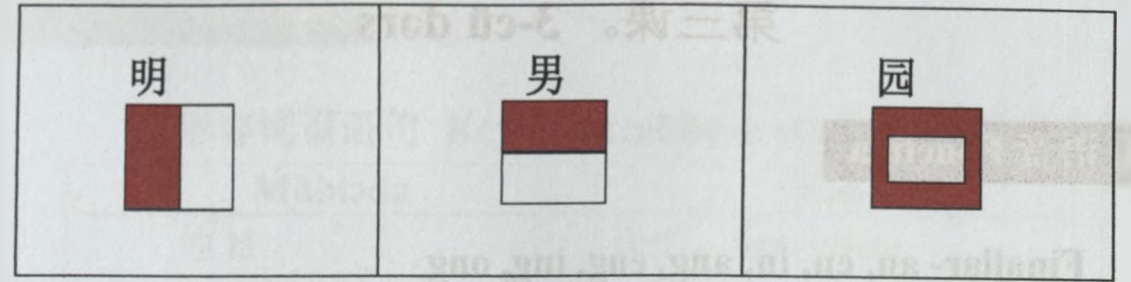
Çin dili heroqlifləri müxtəlif xəttlərdən ibarətdir. Xətt sadə və mürəkkəb olur.

Əsas xətlər

diǎn	丶	Nöqtə sağ tərəfə yazılır. Məsələn “门” heroqlifin birinci nöqtəsi.
héng	一	Xətt sağdan sola yazılır. Məsələn: 一 heroqlifi
shù	丨	Xətt yuxarıdan aşağıya doğru dik yazılır. Məsələn: 木 heroqlifi
piě	丿	Xətt yuxarıdan aşağıya doğru sol tərəfə yazılır. Məsələn: 力 heroqlifi
gōu	㇇	Xətt yuxarıdan sağ tərəfə yazılır. Məsələn: 七 heroqlifi
tí	ノ	Xətt yuxarıya doğru sağ tərəfə yazılır. Məsələn: 北 heroqlifi

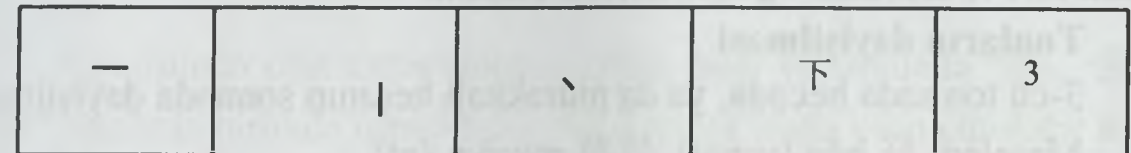
Heroqlif xəttlərinin yazılışında müəyən qaydalar var.

Heroqliflərin xətti həmişə soldan sağa, yuxarıdan aşağıya doğru, çöl hissə, sonra isə içəri hissə yazılır.

Xəttin sayı

Heroqlifi yazarkən xətlərin sayını bilmək mütləqdir.

阿塞拜疆全国的领导人盖达尔·阿利耶夫是阿塞拜疆和中国之间友谊关系的奠基人

第三课。 3-cü dər

1. 语音 Fonetika

Finallar- an, en, in, ang, eng, ing, ong

Bu finallar sait səsin və -n, ya da -ng səslərinin birləşməsi ilə əmələ gəlir. Əsas xüsusiyyəti də ondadır ki, bu finallar burunda tələffüz edilir.

an, en, in finallar daha yumşaq deyilir, eng, ing, ong finallar isə daha sərt və axırdakı -g səsi tələffüz edilmir.

Tonların dəyişilməsi

3-cü ton sadə hecada, ya da mürəkkəb hecanın sonunda dəyişilmir.

Məsələn: 好 hǎo (yaxşı), 牧草 mùcǎo (ot).

Lakin bəzi sözlərdə o dəyişə bilər. Birinci, ikinci və dördüncü tonlarla o qısa üçüncü ton kimi deyilir. Baxmayaraq ki, yazıda işarəsi dəyişmir, lakin tələffüz edilərkən yarımçıq üçüncü ton kimi deyilir.

Məsələn: 北京 běijīng, 语言 yǔyán və s.

3-cü ton 3-cü tonun qabağında 2-ci ton kimi tələffüz olunur.

Məsələn: 水果 shuǐguǒ, 了解 liǎojiě, 演讲 yǎnjiǎng.

Neytral ton- bu 5-ci ton deyil, sadəcə Çin dili fonetikasının bir xüsusiyyətidir. Bəzi şəraitdə heca öz tonunu itirir və qısa tələffüz olunur. Əgər bu baş verirsə, deməli hecada heç bir ton işarəsi qoyulmur.

Məsələn: 头发 tóufǎ (saç), 好吧 hǎo ba (yaxşı) və s.

Bəzi neytral tonlar sözün mənasını dəyişmək funksiyasını daşıyır.

Məsələn: 东 xī (Şərq-Qərb), 东 xi (əşya) və s.

2. 语法点 Grammatika

形容词谓语句 Keyfiyyət bildirən sifət cümləsi

Mübtəda	Xəbər
他 tā	很忙。hěn máng
我 wǒ	也很忙。yě hěn máng
他们 tā men	都很好。dōu hěn hǎo

Çin dilində sifət xəbər rolunda işləyə bilər və cümlədə “很、也、都” zərflərlə birlikdə işləyə bilər. Sifət xəbər ifadə edən cümlələr keyfiyyət bildirən sifət cümləsi adlanır. Belə cümlənin inkar forması “不 bù” sözü əlavə olunaraq əmələ gəlir.

Məsələn: “我不忙。wǒ bù máng. Mən məşqul deyiləm.”

Qeyd etmək lazımdır ki, “很、也、都” zərfləri sifətdən əvvəl işlənir.

3. 练习 Çalışmalar

Verilmiş inisial və finalları düzgün oxuyun

an	en	in	ang	eng	ing	ong
----	----	----	-----	-----	-----	-----

Oxuyun və müqayisə edin

an-ang	en-eng	in-ing	ou-ong
--------	--------	--------	--------

Səsləri müqayisə edin

shen-sheng	chan-chang	pin-ping	chong-cong
fen-feng	dan-dang	men-meng	neng-nong
lin-ling	chen-cheng	can-cang	gan-tang
dang-deng	min-ming	bin-bing	tan-tang

Tonları düzgün tələffüz edin

lǎobǎn	gǔdài	běn bào	gōnggù
hàomǎ	pǎole	língdǎo	chāoshēng
běnlái	kǎochá	nǎinai	bǎobèi

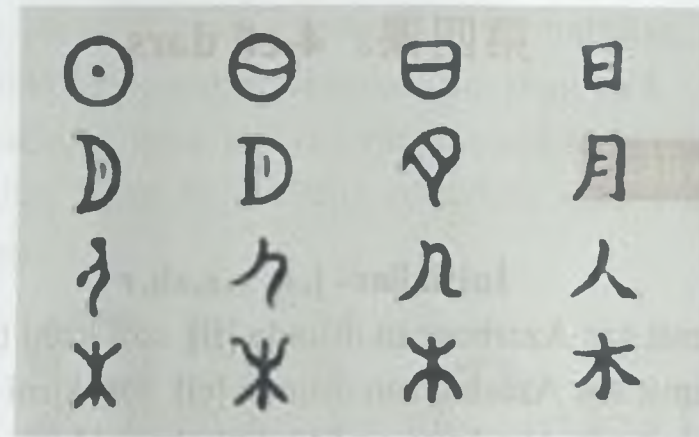
Tonları müqayisə edin

bīn- líng	táng-chǎng
hóng- tōng	kàng- làng
chǎn- zhǎng	dēng- dòng
lín- nín	fēng -dēng

4. 汉字 Heroqlif

Çin dilində sadə və mürəkkəb heroqliflər vardır. Sadə heroqlif xəttlərdən ibarətdir hansı ki, hissələrini ayırmaq, bölmək olmur və onlar ayrı-ayrılıqda müstəqil heroqlifdilər. Məsələn: 人, 木, 日, 月 və s. Sadə heroqliflər iki yerə bölünürlər: piktoqramlı və indikativ heroqliflər.

Piktoqramlı heroqliflər öz formasıyla bildirdiyi əşyanı, ya da hadisəni xatırladırlar. Sadə heroqliflərin çoxu piktoqramlı heroqliflərə aiddir.

İndikativ heroqliflər xəttlərdən düzəlirlər və abstrakt hadisəni xatırladırlar. Məsələn: 上, 下, 中 və s.

上 yuxarı

下 aşağı

中 ortada

阿塞拜疆总统伊利哈姆·阿利耶夫

是两个古老民族友谊的现代继承人
伊利哈姆·阿利耶夫

İLHAM ƏLİYEV —
qədim xalqların dostluğunun
müasir davamçısı

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
ÇİN XALQ RESPUBLİKASINA
DÖVLƏT SƏFƏRİ

阿塞拜疆共和国总统伊.阿利耶夫
对中华人民共和国进行国事访问

第四课。4-cü dərs

1. 语音 Fonetika

İnisiallar- j, q, x, z, zh, r

- j - Bu samit səs Azərbaycan dilində [ji] səsi kimi tələffüz edilir.
q - Bu samit səs Azərbaycan dilində [çi] səsi kimi tələffüz edilir.
x - Bu samit səs Azərbaycan dilində [si] səsi kimi tələffüz edilir.
z - Bu səs Azərbaycan dilində [ts] səsi kimi tələffüz edilir.
zh - Bu səs Azərbaycan dilində [dʒi] səsi kimi tələffüz edilir.
r - Bu səs Azərbaycan dilində [ri] səsi kimi tələffüz edilir.

Finallar- i, ia, ie, iao, iou, ian, iang, iong

- i - Bu səs Azərbaycan dilində [i] səsi kimi tələffüz edilir.
ia - Bu səs Azərbaycan dilində [ya] səsi kimi tələffüz edilir.
ie - Bu səs Azərbaycan dilində [ye] səsi kimi tələffüz edilir.
iao - Bu səs Azərbaycan dilində [yao] səsi kimi tələffüz edilir.
ian - Bu səs Azərbaycan dilində daha yumşaq [yan] səsi kimi tələffüz edilir.
iang - Bu səs Azərbaycan dilində daha sərt [yan] səsi kimi tələffüz edilir.
iong - Bu səs Azərbaycan dilində daha sərt [yon] səsi kimi tələffüz edilir.

“y” istifadə qaydası

“i” hecanın əvvəlində “y” işarəsi ilə qeyd olunur.

ia, ie, iao, ian, iang, iong hecalarda “i” əvəzinə “y” istifadə olunur. Məsələn: ia-ya, ie-ye, iao-yao, iou-you, ian-yan, iang-yang, iong-yong.

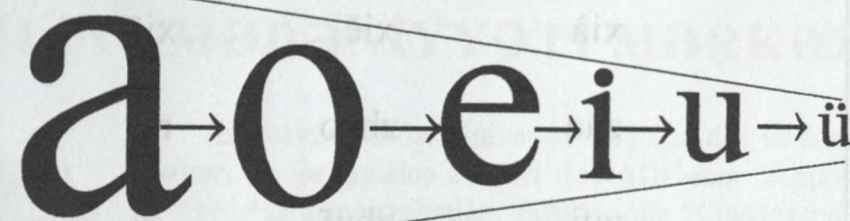
Həmçinin i, in, ing heca kimi işləndə, “i”-nin qabağına “y” qoyulur. Məsələn: i-yi, in-yin, ing-ying

Tonların işarəsi

Ton işarəsi sait səsin üstündə qoyulur. Məsələn: lù, hěn və s.

Əgər ton işarəsi “i” saitın üstündə qoyulmaldısa, onda “i” saitın nöqtəsinin yerinə ton qoyulur. Məsələn: lín, píng və s.

Əgər hecada bir neçə sait səs varsa, onda ton işarəsi, o sait səsin üstündə qoyulur, hansı ki, tələffüz edilərkən dodaq daha açıq olur. Məsələn: 好 hǎo

2. 语法点 Qrammatika

用疑问代词的问句 Əvəzlik sual cümləsi.

Çin dilində əvəzlik sual cümləsində söz sırası eyni ilə sadə cümlədəki kimi qurulur. Cümlədə sual verilən hissə əvəzliklə dəyişilir.

Məsələn:

Sadə cümlə	Əvəzlik sual cümləsi
那是我们老师。	那是谁?
我姓王。	你姓什么?
他是阿塞拜疆人。	他是哪国人?
图书馆在二层。	图书馆在哪儿?

3. 练习 Çalışmalar

Verilmiş inisial və finalları düzgün oxuyun

j	q	x	z	zh	r
---	---	---	---	----	---

Oxuyun və müqayisə edin

j-q	q-x	z-zh	z-r
-----	-----	------	-----

Səsləri müqayisə edin

jia-jie	qia-qie	xia-xie
jiu-qiū	xiu-xiong	qian-qiong
xiao-qiao	jiao-jiang	xian-xiang

Tonları düzgün tələffüz edin

jiā	jiē	jiù	jiào
qià	qiè	qiú	qiáo
xià	xiě	xiū	xiǎo
zǎo	zhǎo	rì	
zuì	zhuī	rú	

Tonları müqayisə edin

jǐ	jí	jiù	jiū	jiē	jiě
qǐ	qí	qiú	qiū	qiè	qiě
xǐ	xì	xiù	xiū	xiě	xiě

4. 汉字 Heroqlif

Mürəkkəb heroqliflər

Mürəkkəb heroqliflər iki və daha artıq hissələrdən ibarətdir.

Məsələn: 从, 体, 河 və s.

Heroqlifin elementi (açarı)

Heroqlifin elementi, ya da açarı mürəkkəb heroqliflərin əsasından biridir. Element (açar) iki növdə olur: sadə heroqlif və işarə, hansı ki, sadə heroqlifdən əmələ gəlib. Məsələn: “你” heroqlifindəki birinci işarə “人” heroqlifindən əmələ gəlib.

Mürəkkəb heroqlifdəki element (açar) bəzən fonetik tələffüzü bildirir, bəzən də heroqlifin mənasını.

Bir heroqlifdə iki və daha artıq elementlərin (açarların) birləşmə-sini bildirən heroqliflər assosiativ adlandırılır.

Məsələn: 明 (gün, işıq) = 日 (günəş) + 月 (ay)

ÇİN DİLİ VƏ MƏDƏNİYYƏTİ MƏRKƏZİ

中国语言和文化中心

Azərbaycan Dillər Universitetinin Çin dili və Mədəniyyəti Mərkəzi öz fəaliyyətinə 2012-ci ildə ADU-nun “Regionşünaslıq və Beynəlxalq münasibətlər” fakültəsində “Çinşünaslıq” ixtisası üzrə ilk tələbə qəbulu həyata keçirilən zaman başlamışdır. Mərkəzin rəsmi açılışı isə 2013-cü ilin iyun ayında baş tutmuşdur. Mərkəzin əsas məqsədləri - Azərbaycan və Çin arasında humanitar sahədə əməkdaşlıq, təhsil, o cümlədən ictimai təşkilatlar, həmçinin dövlət strukturlarında elm və mədəniyyət sahələrində əlaqələrin genişlənməsinə dəstəkdən ibarətdir. Mərkəzin qapıları

Çinin qədim və ən yeni tarixi, siyasəti, mədəniyyəti, fəlsəfəsi, adət-ənənələri ilə maraqlanan hər bir şəxsin üzünə açıqdır. Mərkəzin mühüm fəaliyyət istiqamətlərinə ADU-da Çin dili tədrisinin yüksək səviyyədə aparılmasının təmin edilməsi üçün, yüksək ixtisaslı milli çinşünas kadrların yetişdirilməsi, həmçinin, Çin ixtisas standartlarına müvafiq olaraq, təməl biliklərdən başlayaraq, dilə sərbəst yiyələnməyə qədər Çin dili tədrisinin tam və fasiləsiz silsiləsinin tədrisi üzrə Çin dili kurslarının fəaliyyətə başlanılması daxildir.

Həmçinin, Mərkəz tərəfindən Azərbaycan və Çin KİV-nin tarixi sənədlərini, elmi nəşrləri, kitabları, məqalələri, ikitərəfli müqavilələri özündə birləşdirən, Azərbaycan və Çin arasında siyasi, diplomatik, ictimai, iqtisadi və mədəni münasibətlər üzrə informasiya bazasının yaradılması üzrə geniş işlər həyata keçirilir. Bu işin mühüm istiqaməti Çinin hökumət nümayəndə heyətlərinin qəbulunun, rəsmi və işgüzar səfərlərinin, müxtəlif tədbirlərdə çıxışlarının, eləcə də ÇXR ilə rəsmi yazışmaların, Azərbaycanın Ümummilli lideri Heydər Əliyevin və ölkə başçısı İlham Əliyevin xronoloji informasiya bazasının yaradılmasından ibarətdir. Azərbaycan və Çin arasında dostluq əlaqələrinin banisi olan Azərbaycanın Ümummilli lideri Heydər Əliyevin siyasi irsinin öyrənilməsi, müstəqil Azərbaycanın xarici siyasi kursunun formalaşmasında, Azərbaycan və Çin arasında çoxistiqamətli əlaqələrin yaranması və inkişafında Heydər Əliyevin roluna həsr olunmuş “Heydər Əliyev və Azərbaycan və Çin arasında münasibətlər” adlı müntəzəm elmi seminarların keçirilməsi Mərkəz tərəfindən reallaşdırılmaqdadır.

Mərkəz həmçinin “Çin ənənələri: tarix və müasirlik” silsiləsindən ədəbi-bədii gecələr təşkil edir. Həmin gecələrdə qonaqlar Çin mədəniyyətinin unikal nümunələri, xüsusilə, Pekin operası, qədim Çin şairlərinin yaradıcılığı, müxtəlif üsul və istiqamətlərə aid olan Çin təsviri incəsənəti ilə tanış olur, hətta improvizasiya edilmiş ənənəvi Çin toy mərasimində iştirak etmək imkanını əldə edirlər. Mərkəzin daimi fəaliyyət göstərən lektoriyasında Azərbaycanın aparıcı alimlərinin iştirakı ilə, Çin şirkətlərinin ölkəmizdəki fəaliyyəti, Çinin qədim tarixi və iqtisadiyyatı, Böyük ipək yolu ilə birləşdirilən Türk və Çin sivilizasiyalarının mədəniyyət sahəsində qarşılıqlı fəaliyyəti istiqamətində Azərbaycan və Çin arasında əməkdaşlığın yekunlarına və perspektivlərinə həsr olunmuş tələbə elmi-praktiki seminarlar keçirilir.

第五课。5-ci dərs

1. 语音 Fonetika

Finallar- ua, uo, uai, uei, uan, uen, uang, ueng

ua - mürəkkəb finaldır, bu səs Azərbaycan dilində daha sərt [ua] səsi kimi tələffüz edilir.

uo - mürəkkəb finaldır, bu səs Azərbaycan dilində daha sərt [uo] səsi kimi tələffüz edilir.

uai - mürəkkəb finaldır, bu səs Azərbaycan dilində [uay] səsi kimi tələffüz edilir.

uei - mürəkkəb finaldır, bu səs Azərbaycan dilində [uey] səsi kimi tələffüz edilir.

uan - mürəkkəb finaldır, bu səs Azərbaycan dilində [uan] səsi kimi tələffüz edilir.

uen - mürəkkəb finaldır, bu səs Azərbaycan dilində [uen] səsi kimi tələffüz edilir.

uang - mürəkkəb finaldır, burunda deyilir, bu səs Azərbaycan dilində daha sərt [uan] səsi kimi tələffüz edilir.

ueng - mürəkkəb finaldır, burunda deyilir, bu səs Azərbaycan dilində daha sərt [uen] səsi kimi tələffüz edilir.

Transkripsiya qaydaları

Əgər heca u finalı ilə başlayırsa, onda u finalın qabağına w əlavə olunur. Məsələn: u----wu, uo---- wo.

Əgər sait ü müstəqil olaraq, ya da hecada işlənirsə o zaman ü qabağına y əlavə olunur və ü finalın üstündəki nöqtələr ləğv olunur. Məsələn: ü-----yu, üan----yuan.

2. 语法 Qrammatika

动词谓语句 Feili xəbər cümləsi

Feili xəbər cümləsinin əsas nitq hissəsi Feildir. Cümlədə tamamlıq əsasən Feildən sonra işlənir. Bu cür cümlələrin inkar forması “不” zərfliyi vasitəsi ilə qurulur.

Mübtəda	Xəbər			
	zərf	Feil	tamamlıq	吗 ma?
你 nǐ		要 Yào	咖啡 kāfēi	吗? ma?
我们 wǒmen	都 dōu	学习 xuéxí	汉语 hànyǔ	
他 tā	不 bù	知道 zhīdào		

3. 练习 Çalışmalar

Verilmiş inisial və finalları düzgün oxuyun

ua	uo	uai	uei	uan
uen	uang	ueng		

Səsləri müqayisə edin

dun-tun	cui-sui	wang-weng
duo-guo	zhui-chui	suo-chuo
zuo-cuo	chuan-chuang	suo-luo
kuai-chuai	gun-guang	wei-wai

Tonları düzgün tələffüz edin

kuà	kuā	kuǎ
cuō	cuò	cuó
chuán	chuāng	chuǎn
suān	suán	suàn
zuò	zuǒ	zuó
chuí	chuī	chuí
shuō	shuó	shuò

Tonları müqayisə edin

guà -guāng	cuō- chuō
gǔn -guāng	shuā -shuō
guà-guò	kuī -kuài
kǔn -kuàng	chūn -chuāng
huà -huò	chuō -shuō
chuī -shuǐ	huài -guài
hùn -huáng	zhuā zhuō

4. 汉字 Heroqlif

Piktoqramlar

Mürəkkəb heroqliflərə daxil olan elementlərdən (açarlar) bəziləri heroqlifin tələffüzünü bildirə bilər, bəziləri isə mənasını.

Məsələn:

妈女 (qadın, mənacə hissəsi) + 马 (at, fonetik hissəsi) = 妈 (ana)

Mürəkkəb heroqliflərin çoxu piktoqrama aiddir.

Elementlər (açarlar)

Çin dili lüğətlərinin çoxunda elementlər (açarlar) əsasında heroqlifləri müxtəlif bölmələrə ayırırlar. Məsələn: “口部”, “人部”.

“口部” “ağız” bildirən element (açar): 喝, 唱, 吃, 听, 喊

“人部” “insan” bildirən element (açar): 从, 个, 合, 价

Heroqliflərin strukturu

Heroqliflərin strukturu ancaq mürəkkəb heroqliflərdə vardır. Heroqliflərdə əsasən üç struktur növü mövcuddur: sol və sağ tərəflərin birləşməsi, yuxarı və aşağı hissələrin birləşməsi, çöl və içəri hissələrin birləşməsi. Məsələn: sol və sağ tərəflərin birləşməsi - 明, 好, 林; yuxarı və aşağı hissələrin birləşməsi - 男, 忘, 要; çöl və içəri hissələrin birləşməsi - 回, 国, 园.

阿塞拜疆共和国

国旗

中华人民共和国

国徽

第六课。6-cı dərs

1. 语音 Fonetika

Finallar- ü, üe, üan, ün, er

ü - Bu səs Azərbaycan dilindəki [ü] səsini xatırladır.

üe - Bu səs Azərbaycan dilində [üe] səsi kimi tələffüz edilir.

üan - Bu səs Azərbaycan dilində [üan] səsi kimi tələffüz edilir.

ün - Bu səs Azərbaycan dilində [ün] səsi kimi tələffüz edilir.

er - Çin dilində xüsusi səs, bu səs Azərbaycan dilində [ar] səsi kimi tələffüz edilir.

Erizasiya

“er”səsi özündən əvvəl gələr finalla birləşərək heca əmələ gətirir ki, bu da Çin dilində erizasiya adı alıb. Məsələn: 画儿 huàr, 小孩儿 xiǎo hair və s.

Erizasiya nəyinki fonetik hadisədir, həmçinin erizasiya sözün mənasın və hansı nitqə aid olduğunu ayırır.

Məsələn:

1) sözün mənasını dəyişir- 信 Xìn (məktub), xīn er (xəbər, məlumat), 头 tóu (baş), tóu (müdür) və s.

2) sözün hansı nitqə aid olduğunu bildirir: huà (şəkil çəkmək-feil), huàr (şəkil-ism), liàng (işıqlı-sifət), liàngr (ışiq-isim) və s.

2. 语法点 Qrammatika

正反疑问句 Müsbət-mənfi sual cümləsi

Belə tipli cümlələr feilin müsbət və inkar formalarında təkrarlanması ilə düzəlir.

feil/sifət+不 feil/sifət+tamamlıq

你忙不忙?

你们认识不认识她?

阿利 是不是阿塞拜疆人?

Belə suala bütün cümlənin təkrarlanması ilə (müsbət ya da inkar) cavab verilir. “是不是” konstruksiyalı olan cümlədə isə “是” sözü müsbət cümlədə, “不是” inkar cümlədə istifadə olunaraq cavab verilir.

我忙。

我不忙。

我们认识他。

我们不认识他。

是阿塞拜疆人。

不是阿塞拜疆人。

3. 练习 Çalışmalar

Verilmiş inisial və finalları düzgün oxuyun

ü	üe	üan	ün	er
---	----	-----	----	----

Oxuyun və müqayisə edin

nü-nüe	lü-lüe	ju-jüe	qu-que	xu-xüe	yu-xüe
juan-jun	quan-qun		xuan-xun		yuan-yun

Səsləri müqayisə edin

nü-niu	lü-liu	ju-jiu	juan-jian
qu-que	xue-xuan	yu-yue	
lu-lüe	que-jüe	yun-yuan	juan-zhuan
qu-chu	qun-chun	lu-xu	nu-nü

Tonları düzgün tələffüz edin

xué	xuǎn
jù	juǎn
qù	què
jù	juǎn
yún	yuǎn
xún	niú
jiù	zhuǎn

Tonları müqayisə edin

lú-lǔ	nǚ-nù	jù-jǔ	xǔ-xū	yǔ-yù	qù-qǔ
-------	-------	-------	-------	-------	-------

5. 汉字 Heroqlif

一																			
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

丨																			
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

丿	丨	丶																	
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

㇇	㇇																		
---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

丨	㇇	乙																	
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

、	、																		
---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

丿	丨																		
---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

第七课。7-ci dər

课文：我是阿塞拜疆人。
wǒ shì à sài bài jiāng rén

Mətn: Mən Azərbaycanlıyam.

海德尔：您好。我叫海德尔。您贵姓？
hǎi dé ěr nín hǎo wǒ jiào hǎi dé ěr nín guì xìng?

王东：我姓王叫王东。这是我的名片。
wáng dōng wǒ xìng wáng jiào wáng dōng zhè shì wǒ de míng piàn

海德尔：谢谢。
hǎi dé ěr xiè xiè

王东：您是阿塞拜疆人吗？
wáng dōng nín shì à sài bài jiāng rén ma

海德尔：是，我是阿塞拜疆人。我是阿塞拜疆语言大学的学生。这位是我的朋友。
hǎi dé ěr shì wǒ shì à sài bài jiāng rén wǒ shì à sài bài jiāng yǔ yán dà xué de xué shēng zhè wèi shì wǒ de péng yǒu

王东：您好！你也是学生吗？
wáng dōng nín hǎo nǐ yě shì xué shēng ma

朋友：我不是学生。
péng yǒu wǒ bù shì xué shēng

海德尔：他是贸易公司的经理。
hǎi dé ěr tā shì mào yì gōng sī de jīng lǐ

王东：对不起。
wáng dōng duì bù qǐ

朋友：没关系。
péng yǒu méi guān xi

2. 生词 Yeni sözlər

1. 我 wǒ mən
2. 是 shì dır-dir
3. 人 rén insan
4. 您 nín siz (hörmət bildirmək üçün)
5. 叫 jiào adlandırmaq
6. 贵姓 guì xìng ad, soy ad

7. 这^{zhè} bu
8. 的^{dè} köməkçi söz
9. 名片^{míng piàn} iş kartı, vizit kartı
10. 谢谢^{xiè xiè} təşəkkür
11. 吗^{mā} sual şəkilçisi
12. 大学^{dà xué} universitet
13. 学生^{xué shēng} tələbə
14. 位^{wèi} numerativ söz, insanlara qarşı istifadə olunur, 一位人, 一位老师
15. 朋友^{péng yǒu} dost
16. 你^{nǐ} sən
17. 也^{yě} həm, həmçinin
18. 不^{bù} yox, inkar şəkilçisi
19. 他^{tā} o, kişi cinsi üçün 她 tā o, qadın cinsi üçün
20. 贸易^{mào yì} ticarət
21. 公司^{gōng sī} şirkət
22. 经理^{jīng lǐ} rəhbər
23. 对不起^{dùì bùqǐ} bağışlayın
24. 没关系^{méi guān xi} eybi yox
25. 阿塞拜疆^{ā sài bài jiāng} Azərbaycan
26. 阿塞拜疆语言大学^{ā sài bài jiāng yǔ yán dà xué} Azərbaycan Dillər Universiteti
27. 海德尔^{hǎi dé ěr} Heydər (ad)
28. 王东^{wáng dōng} Van Don (ad)

3. 语法点 Qrammatika

“是” cümlələri

Çin dilində sadə cümlə “是” vasitəsi ilə qurulur.

Sadə müsbət cümlə bu sxemə görə qurulur: A+“是”+B

我是阿塞拜疆人。

这位是我的朋友。

Sadə inkar cümlə bu sxemə görə qurulur: A+“不是”+B

我不是学生。

他不是中国人, 他是阿塞拜疆人。

Sadə sual cümlə “吗” sual sözünün müsbət, ya da inkar cümlənin axrına əlavə olunaraq qurulur: A+B+吗?

他是学生吗?

你不是老师吗?

Köməkçi söz “的”

Çin dilində sözün kökü dəyişmir və heç bir şəkilçi qəbul etmir. Lakin buna baxmayaraq bəzi köməkçi sözlər vardır. Onlardan biri köməkçi söz “的”, hansı ki, mənsubiyyət mənasında işlənir və əsasən isim, ya da əvəzləkdən sonra gəlir: isim/əvəzlik + 的 + isim

我的名片。

我的书。

语言大学的学生。

他的朋友。

Zərf “也”

Zərf “也” mənaca həm, həmçinin sözünü bildirir və feil, sifətdən sonra cümlədə işlənir.

我也是语言大学的学生。

我也叫海德尔。

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın

xuéshēng péngyǒu gōngsī màoyì míngpiàn

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın

您 大学 对不起 谢谢 我

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin

1. 你是阿塞拜疆人吗?
2. 他不是阿塞拜疆人,他是中国人。
3. 他是贸易公司的经理。
4. 他叫海德尔。
5. 他姓王。
6. 他是我的朋友。
7. 这位是你的阿塞拜疆朋友吗?

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin

1. Mən Azərbaycanlıyam.
2. Biz tələbəyik.
3. Siz Çinlisiz?
4. Bu mənim dostumdur.
5. Mənim dostum Azərbaycan Dillər Universitetinin tələbəsidir.
6. Bu mənim vizit kartımdır.
7. O tələbə deyil, O şirkət rəhbəridir.

5. 汉字 Heroqlif

一 二 手 手 我 我 我

一 一 一 你 你 你 你

一 不 不 不

一 力 也

一 大 大

第八课。8-ci dər

课文：你们家有几口人？

Mətn: Sizin ailədə neçə nəfər var?

莱拉：这是不是你们家的照片？

伊利哈姆：是啊。

莱拉：我看一下。你们家有几口人？

伊利哈姆：我们家有四口人。这是我爸爸，我妈妈，这是我哥哥和我。你们家呢？

莱拉：我有妈妈，有一个姐姐和两个弟弟。我们家一共有六口人。

伊利哈姆：这是五口人，还有谁？

莱拉：还有贝贝。

伊利哈姆：贝贝是你妹妹吗？

莱拉：不，贝贝是我的小狗。

伊利哈姆：小狗也是一口人吗？

莱拉：贝贝是我们的好朋友，当然是我们家的人。我有一张贝贝的照片，你看。

伊利哈姆：真可爱。

莱拉：你们家没有小狗吗？

伊利哈姆：我们家没有小狗。莱拉你有没有中国朋友吗？

莱拉：我有中国朋友。他叫李春。

伊利哈姆：他做什么工作？

莱拉：他是医生。

2. 生词 Yeni sözlər

1. 家 ailə, ev
2. 几 neçə
3. 口 kəf
4. 照片 fotoşəkil
5. 个 gè numerativ söz, ədəd
6. 爸爸 ata
7. 妈妈 ana
8. 姐姐 böyük bacı
9. 两 liǎng say, iki
10. 弟弟 kiçik qardaş
11. 还 hái
12. 一共 yí gòng cəmi
13. 妹妹 kiçik bacı
14. 小 xiǎo balaca
15. 狗 gǒu it
16. 张 zhāng numerativ söz, nazik əşyalar üçün
17. 真 zhēn doğurdan

18. 可爱 ^{kě ài} şirin, sevimli

19. 没 ^{méi} inkar sözü, yox, deyil

20. 中国 ^{zhōng guó} Çin

21. 朋友 ^{péng yǒu} dost

22. 工作 ^{gōng zuò} iş, işləmək

23. 医生 ^{yī shēng} həkim

24. 有 ^{yǒu} var, vardır

25. 伊利哈姆 ^{yī lì hā mǔ} İlham (ad)

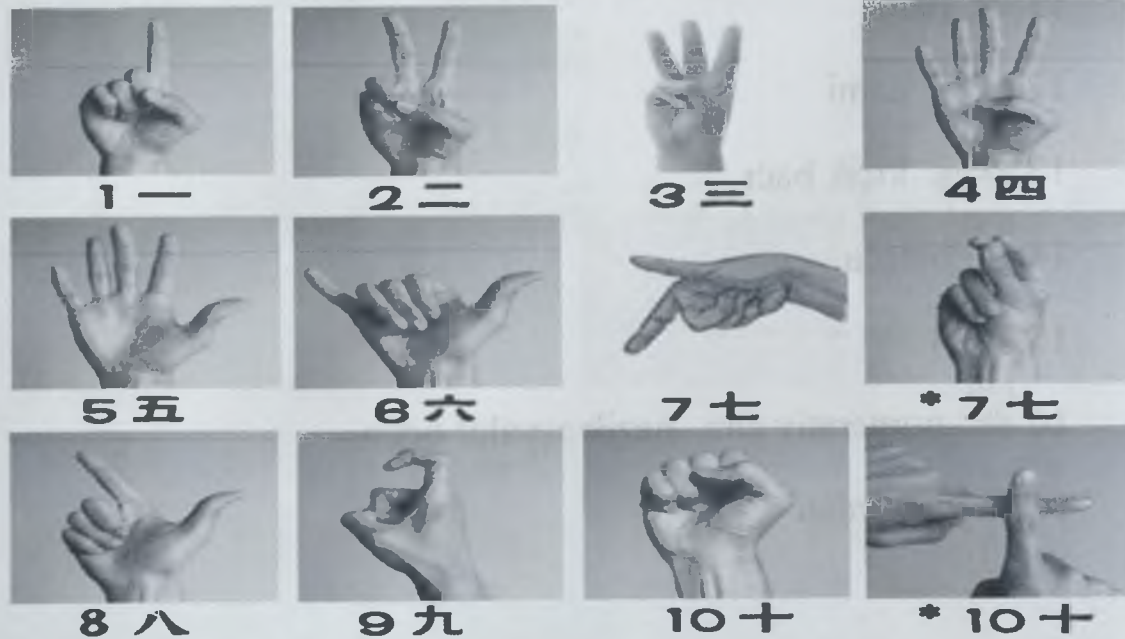
26. 莱拉 ^{lái lā} Leyla (ad)

27. 贝贝 ^{bèi bèi} heyvanın adı

3. 语法点 Qrammatika

Say

Əşyanın miqdar və sırasını bildirən sözlərə say deyilir. Çin dilində miqdar saylar bunlardır: 0 零 ^{líng} sıfır, 1 一 ^{yī} bir, 2 二 ^{èr} iki, 3 三 ^{sān} üç, 4 四 ^{sì} dörd, 5 五 ^{wǔ} beş, 6 六 ^{liù} altı, 7 七 ^{qī} yeddi, 8 八 ^{bā} səkkiz, 9 九 ^{jiǔ} doqquz, 10 十 ^{shí} on.

10-dan yuxarı saylar bunlardır: 十二 On iki, 十三 on üç, 十五 on beş, 十六 on altı..... 二十 iyirmi və s.

Sıra sayları 第 sözü əlavəsi ilə düzəlidir. Məsələn: 第一 birinci, 第二 ikinci, 第五 beşinci, 第十 onuncu və s.

Numerativ sözlərin qabağında 二 sayın yerinə sinonimi olan 两 sözü istifadə olunur: 两张照片 iki dənə şəkil, 两个人 iki nəfər adam.

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın

bàba zhàopiàn xiǎo zhōngguó yīshēng jiā

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın

姐姐 可爱 工作 妹妹 弟弟 一共 妈妈

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin

1. 这是我们的照片。
2. 他是我的妹妹。
3. 你家有几口人?
4. 他的弟弟很可爱。
5. 我的朋友是中国人。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin

1. Bu mənim kiçik bacımdır.
2. Sənin atan harda işləyir?
3. Bu bizim ailəmizin şəklidir.
4. O mənim dostumun böyük bacısıdır.
5. Sənin Çinli dostun var?

丨 冂 冂 冂 冂 冂 冂 冂 冂

丨 冂 冂

丨 人

丨 人 人

丨 冂 冂 冂 冂 冂 冂 冂 冂

第九课。9-cu dǎrs

zhè shì shuí de cí diǎn
课文：这是谁的词典？

Mətn: Bu kimin lüǎtidir?

(dialog kitabxanada)

xué shēng zhè shì shuí de cí diǎn
学生：这是谁的词典？
ā yà zī zhè shì méi hè lì bān lǎo shī de cí diǎn
阿亚兹：这是梅赫利班老师的词典
xué shēng zhè shì shén me cí diǎn?
学生：这是什么词典？
ā yà zī ā sài bāi jiāng hàn yǔ cí diǎn
阿亚兹：阿塞拜疆-汉语词典。
xué shēng wǒ qù jiào shì nǐ ne?
学生：我去教室。你呢？
ā yà zī wǒ qù jiào shī bàn gōng shì
阿亚兹：我去教师办公室。

(dialog kafedrada)

ā yà zī qǐng wèn zhè ér shì jiào shī bàn gōng shì ma
阿亚兹：请问，这儿是教师办公室吗？
jiào shī duì nǐ zhǎo shuí?
教师：对，你找谁？
ā yà zī méi hè lì bān lǎo shī zài bù zài?
阿亚兹：梅赫利班老师在不在？
jiào shī tā bù zài nǐ yǒu shén me shì?
教师：她不在。你有什么事？
ā yà zī zhè shì méi hè lì bān lǎo shī de cí diǎn qǐng gěi tā
阿亚兹：这是梅赫利班老师的词典，请给她。
jiào shī hǎo nǐ shì nà ge xì de xué shēng?
教师：好，你是那个系的学生？
ā yà zī zhōng wén xì
阿亚兹：中文系。
jiào shī nǐ jiào shén me míng zì?
教师：你叫什么名字？
ā yà zī ā yà zī qǐng wèn nǐn zhī dào méi hè lì bān lǎo shī de diàn huà hào mǎ ma
阿亚兹：阿亚兹，请问，您知道梅赫利班老师的电话号码吗？
jiào shī tā jiā de diàn huà hào mǎ shì
教师：她家的电话号码是753462

ā yà zī tā yǒu méi yǒu shǒu jī
阿亚兹：她有没有手机？

jiào shī yǒu
教师：有。

ā yà zī tā de shǒu jī hào mǎ shì duō shǎo
阿亚兹：她的手机号码是多少？

jiào shī 436789210
教师：436789210

ā yà zī xiè xiè nín
阿亚兹：谢谢您。

jiào shī bù kè qì
教师：不客气。

ā yà zī zài jiàn
阿亚兹：再见。

2. 生词 Yeni sözlər

1. 谁 kim
2. 词典 lügət
3. 什么 nə
4. 去 getmək
5. 那儿 hara
6. 呢 bəs, sual sözü
7. 教师 müəllim
8. 办公室 kafedra
9. 请 zəhmət olmasa
10. 问 soruşmaq
11. 在 zài da-də, məkan bildirən söz
12. 号码 nömrə

bú yòng
13. 不用 lazım deyil

zhè er
14. 这儿 burda

duì
15. 对 düzdür

zhǎo
16. 找 axtarmaq

shì iş

gěi vermək

míng zì
19. 名字 ad

zhī dào
20. 知道 bilmək

lǎo shī
21. 老师 müəllim

diàn huà
22. 电话 telefon

jiā
23. 家 ev

shǒu jī
24. 手机 əl telefonu, mobil

duō shǎo
25. 多少 neçə

bù kè qì
26. 不客气 buyurun

zài jiàn
27. 再见 sağol

ā sài bài jiāng hàn yǔ cí diǎn
28. 阿塞拜疆-汉语词典 Azərbaycan - Çin dilli lügəti

ā yà zī
29. 阿亚兹 Araz (ad)

méi hè lì bān
30. 梅赫利班 Mehriban (ad)

3. 语法点 Qrammatika

Tək Feilli cümlə

Çin dilində sadə cümlələrdə tək Feil işlənir. Belə cümlələr aşağıdakı sxemə görə qurulurlar:

Mübtəda + xəbər + tamamlıq

Məsələn:

我去教室。

她找老师。

我看书。

Sual cümləsi

Çin dilində sual cümlələri 谁, 什么, 哪, 哪儿, 多少, 几, 怎么, 怎么样, 什么时候 sual sözlərinin vasitəsi ilə qurulur. Sual cümləsində söz sırası dəyişmir, sadəcə sual verilən nitqin yerinə sual sözü qoyulur. Məsələn:

1. 你叫什么名字?
2. 谁是你们的老师?
3. 你去哪儿?
4. 你是哪国人?
5. 你什么时候来?

Sual sözü 呢 (bəs)

Sual sözü 呢 (bəs) sual cümlənin sonunda işlənir və aşağıdakı sxemə görə qurulur: İsim/əvəzlik + 呢? Məsələn:

1. 他的词典呢?
2. 梅赫利班老师呢?
3. 我很好, 你呢?
4. 我是阿塞拜疆人, 你呢?

Nömrələrin oxunuşu

Çin dilində telefon, ev, pasport, maşın, təyyarə reysin və s. nömrələr və rəqəmlərdə tək-tək oxulunur. Əgər nömrə uzundursa, onda üç rəqəmdən bir pauza (fasilə) edilir. Çin dilində 1 rəqəmi nömrələrdə yao kimi oxunur.

Məsələn:

345 - sān sì wǔ

678294- liù qī bā èr jiǔ sì

1883511- yao bā bā sān wǔ yao yao

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın

shuí	qù	bàngōngshì	zhè'er
míngzì	lǎoshī	diànhuà	shǒujī

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın

词典 教师 号码 找 知道 电话 不客气

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin

1. 这是谁的词典?
2. 你去哪儿?
3. 她是我的老师。
4. 你们的办公室在哪儿?
5. 你找谁?

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin

1. O mənim Çin dili müəllimimdir.
2. Sənin əl telefonunun nömrəsi neçədi?
3. Bu kimin Azərbaycan-Çin dili lüğətidir?
4. Onun adı nədir?
5. Zəhmət olmasa bu lüğəti müəlliməyə ver.

5. 汉字 Heroqlif

、 丶 丶 丶 丶 学 学

丿 丿 七 牛 生

一 十 土 去 去

丿 夕 夕 多 多 多

丨 丨 小 步

第十课。10-cu dars

课文：生日。

Mətn: Ad günü.

张进：今天几号？

尼扎米：今天八号。

张进：啊，明天是我姐姐的生日。

尼扎米：是吗？他的生日是四月八号吗？

张进：对。

尼扎米：你姐姐是哪年生的？

张进：一九八七年。

尼扎米：她今年二十七岁，对吗？我妈妈的生日也是四月。

张进：你妈妈的生日几月几号？

尼扎米：四月十五号，星期日。哎，你给你姐姐买什么生日礼物呢？

张进：她喜欢听音乐，我给她买音乐磁带。明天下午你跟我一起去商店，好吗？

尼扎米：明天星期几？

张进：星期六，是周末。

尼扎米：好吧，我们一起去。

2. 生词 Yeni sözlər

1. 明天 ^{míng tiān} sabah
2. 姐姐 ^{jiě jie} böyük bacı; 妹妹 ^{mei mei} kiçik bacı
3. 生日 ^{shēng rì} ad günü
4. 今天 ^{jīn tiān} bu gün
5. 几 ^{jǐ} neçə, neçənci
6. 啊 ^a a, nida sözü
7. 月 ^{yuè} ay
8. 明年 ^{míng nián} gələn il
9. 年 ^{nián} il
10. 生 ^{shēng} anadan olmaq
11. 今年 ^{jīn nián} bu il
12. 岁 ^{sù} yaş
13. 星期日 ^{xīng qī rì} bazar günü
14. 哎 ^{āi} ay, nida sözü
15. 给 ^{gěi} vermək
16. 买 ^{mǎi} almaq
17. 礼物 ^{lǐ wù} hədiyyə
18. 音乐 ^{yīn yuè} musiqi
19. 磁带 ^{cí dāi} kaset, disk
20. 下午 ^{xià wǔ} günün ikinci yarısı, nahardan sonra, 上午 ^{shàng wǔ} günün birinci yarısı, nahara qədər
21. 跟 ^{gēn} köməkçi söz (la-lə)
22. 一起 ^{yì qǐ} birlikdə

23. 商店 ^{shāng diàn} mağaza
24. 星期 ^{xīng qī} həftə
25. 周末 ^{zhōu mò} həftə sonu
26. 吧 ^{ba} köməkçi söz, sual ədatı
27. 日 ^{rì} gün
28. 昨天 ^{zuó tiān} sabah
29. 后天 ^{hòu tiān} dünən
30. 前天 ^{qián tiān} gün əvvəl
31. 张进 ^{zhāng jìn} Djan Jin (ad)
32. 尼扎米 ^{ní zhā mǐ} Nizami (ad)

3. 语法点 Qrammatika

Zaman və vaxt

Çin dilində ilin oxunuşu

Çin dilində il ardıcılıq olaraq rəqəmlərlə bir-bir oxunulur.

Məsələn:

1983年 yījiùbāsān nián

1995年 yījiùjiùwǔ nián

1976年 yījiùqīliù nián

2014年 èr líng yīsì nián

Çin dilində ayların adları:

Yanvar ^{yī yuè}一月, fevral ^{èr yuè}二月, mart ^{sān yuè}三月, aprel ^{sì yuè}四月, may ^{wú yuè}五月, iyun ^{liù yuè}六月, iyul ^{qī yuè}七月, avqust ^{bā yuè}八月, sentyabr ^{jiǔ yuè}九月, oktyabr ^{shí yuè}十月, noyabr ^{shí yī yuè}十一月, dekabr ^{shí èr yuè}十二月.

Çin dilində günlər:

一日 ^{yī rì}(号), 二日 ^{èr rì}(号), 三日 ^{sān rì}(号) ..... 十日 ^{shí rì}(号) ..... 三十一日 ^{sān shí yī rì}(号)

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, şifahi nitqdə 号 deyilir, yazıda isə 日.

Çin dilində Azərbaycan dilindən fərqli olaraq birinci il, sonra ay və gün deyilir. Məsələn:

Azərbaycan dilində -16 dekabr 1996-cı il

Çin dilində - 1996 年十二月十六日(号)

Çin dilində həftə günlərinin adları:

星期一 Bazar ertəsi

星期二 Çərşənbə axşamı

星期三 Çərşənbə

星期四 Cümə axşamı

星期五 Cümə

星期六 Şənbə

星期日 (şifahi nitqdə 星期天) Bazar

Gün, il, ay, həftənin düzgün deyiliş qaydası:

大前天 dà qián tiān üç gün əvvəl	前天 qián tiān bir gün əvvəl	昨天 zuó tiān dünən	今天 jīn tiān bu gün	明天 míng tiān sabah	后天 hòu tiān iki gün sonra	大后天 dà hòu tiān üç gün sonra
大前年 dà qián nián üç il əvvəl	前年 qián nián il əvvəl	去年 qù nián keçən il	今年 jīn nián bu il	明年 míng nián gələcən il	后年 hòu nián iki ildən sonra	大后年 dà hòu nián üç ildən sonra

大上个月 dà shàng gè yuè üç ay əvvəl	上个月 shàng gè yuè keçən ay	这个月 zhè ge yuè bu ay	下个月 xià gè yuè gələcən ay	大下个月 dà xià gè yuè üç ay sonra
大上个星期 dà shàng gè xīng qī üç həftə əvvəl	上个星期 shàng gè xīng qī keçən həftə	这个星期 zhè ge xīng qī bu həftə	下个星期 xià gè xīng qī gələcən həftə	大下个星期 dà xià gè xīng qī üç həftə sonra

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın

shēngri	míngnián	jīnnián	mǎi
lǐwù	yīnyuè	yīqǐ	hòutiān

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın

明天 今天 礼物 下午 星期 昨天

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin

1. 明天星期几?
2. 今天我的朋友生日。
3. 你几岁?
4. 你买什么生日礼物?
5. 这个商店在哪儿?

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin

1. Sabah dostumun ad günüdür.
2. Sən nə alırsan?
3. Mən musiqi dinləyirəm.
4. Bu kimin hədiyyəsidir?
5. Bu gün şənbə günüdür.

2. 生词 Yeni sözlər

1. 每 ^{měi} hər
2. 点 ^{diǎn} saat
3. 上课 ^{shàng kè} dərs başladı
4. 下课 ^{xià kè} dərs bitdi
5. 起床 ^{qǐ chuáng} qalxmaq
6. 半 ^{bàn} yarısı
7. 分 ^{fēn} dəqiqə
8. 学习 ^{xué xí} öyrənmək
9. 忙 ^{máng} məşğul
10. 常常 ^{cháng cháng} tez-tez
11. 差 ^{chā} qalmış
12. 刻 ^{kè} rüb, dördü bir
13. 跑步 ^{pǎo bù} qaçmaq
14. 锻炼 ^{duàn liàn} məşq etmək
15. 身体 ^{shēn tǐ} sağlamlıq, bədən
16. 做 ^{zuò} etmək
17. 复习 ^{fù xí} təkrarlamaq
18. 课文 ^{kè wén} mətn
19. 预习 ^{yù xí} hazırlaşmaq
20. 生词 ^{shēng cí} yeni sözlər
21. 语法 ^{yǔ fǎ} qrammatika
22. 写 ^{xiě} yazmaq

23. 作业 ^{zuó yè} tapşırıq
24. 晚上 ^{wǎn shàng} axşam 早上 ^{zǎo shàng} səhər
25. 电视 ^{diàn shì} televizor
26. 上网 ^{shàng wǎng} internetə daxil olmaq
27. 网 ^{wǎng} şəbəkə
28. 聊天儿 ^{liáo tiān ér} söhbətləşmək
29. 聊 ^{liáo} danışmaq
30. 时候 ^{shí hòu} haçan, nə vaxt
31. 睡觉 ^{shuì jiào} yatmaq
32. 左右 ^{zuǒ yòu} təxminən
33. 萨马德 ^{sà mǎ dé} Səməd (ad)
34. 刘林 ^{liú lín} Liu Lin (ad)

3. 语法点 Qrammatika

Vaxt və zaman

Çin dilində vaxt və zaman sıradakı sözlərlə ifadə olunur: 点(saat), 刻 (15 dəqiqə qalmış, ya da işləmiş), 分(dəqiqə) Məsələn:

- 1:00 一点
- 2:00 两点
- 4:05 四点零五分
- 2:12 两点十二分
- 5:15 五点十五分
- 6:30 六点半\六点三十分
- 7:45 七点三刻\七点四十五分\差一刻七点
- 8:55 八点五十五分\差五分八点

Qeyd etmək lazımdır ki, 2 rəqəmi həm 两 liang, həm də 二 er kimi oxuna bilər.

10 rəqəmindən yuxarı başlayan saylarda 二 er kimi oxunur.

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

měi diǎn qǐchuáng xuéxí máng chángcháng zuò
shēngcǐ yǔfǎ wǎnshàng diànshì wǎng

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

上课 起床 跑步 锻炼 身体 复习 课文 语法 作业
网 时候 左右

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

1. 你每天几点上课?
2. 我在阿塞拜疆语言大学学习。
3. 明天你忙不忙?
4. 我每天锻炼身体。
5. 老师给我们写作业。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

1. Sən qrammatikanı təkrarladın ya yox?
2. Sən hər gün saat neçədə yatırsan?
3. Mən mətni təkrarladım.
4. Bu gün dərsin neçədə bitir?
5. Mənim atam tez-tez televizora baxır.

5. 汉字 Heroqlif

丨 十 上

习 习 习

写 写 写 写

一 大 大 大 左

一 大 大 右 右

第十二课。 12-ci dərs

课文：买水果。
mǎi shuǐ guǒ

Mətn: Meyvə alarkən.

会话一 (在教室):
huì huà yì zài jiào shì

(auditoriyada dialoq)

王林: 你知道去哪儿买水果吗?
wáng lín nǐ zhī dào qù nǎ ér mǎi shuǐ guǒ ma

阿依仙: 我常常去超市买水果。
ā yī xiān wǒ cháng cháng qù chāo shì mǎi shuǐ guǒ

王林: 超市离这远不远?
wáng lín chāo shì lí zhè yuǎn bù yuǎn

阿依仙: 不远, 下午我们去买水果好不好?
ā yī xiān bù yuǎn xià wǔ wǒ men qù mǎi shuǐ guǒ hǎo bù hǎo

王林: 那太好了, 谢谢!
wáng lín nà tài hǎo le xiè xiè

阿依仙: 不客气
ā yī xiān bù kè qì

对话二 (在超市):
duì huà èr zài chāo shì

(supermarketdə dialoq)

王林: 请问苹果多少钱一斤?
wáng lín qǐng wèn píng guǒ duō shǎo qián yì jīn

售货员: 两块五。
shòu huò yuán liǎng kuài wǔ

王林: 香蕉呢?
wáng lín xiāng jiāo ne

售货员: 五块一斤。
shòu huò yuán wǔ kuài yì jīn

王林: 太贵了, 便宜点吧。
wáng lín tài guì le pián yí diǎn ba

售货员: 不好意思, 我们这里不能讲价。那种便宜。
shòu huò yuán bù hǎo yì si wǒ men zhè lǐ bù néng jiǎng jià nà zhǒng pián yí

王林: 那种好不好?
wáng lín nà zhǒng hǎo bù hǎo

售货员: 您尝尝。
shòu huò yuán nín cháng cháng

王林: 那我要五个苹果。一斤香蕉。一共多少钱?
wáng lín nà wǒ yào wǔ gè píng guǒ yì jīn xiāng jiāo yì gòng duō shǎo qián

售货员: 您还要别的吗?
shòu huò yuán nín hái yào bié de ma

王林: 不要了。
wáng lín bú yào le

售货员: 一共九块钱。
shòu huò yuán yì gòng jiǔ kuài qián

王林: 给你十块。
wáng lín gěi nǐ shí kuài

售货员: 找你一块。
shòu huò yuán zhǎo nǐ yì kuài

王林: 谢谢!
wáng lín xiè xiè

售货员: 慢走! 欢迎再来。
shòu huò yuán màn zǒu huān yíng zài lái

2. 生词 Yeni sözlər

1. 钱 pul
qián

2. 水果 meyvə
shuǐ guǒ

3. 一共 cəmi
yì gòng

4. 离 da-də şəkilçısı, evdə, mağazada
lí

5. 远 uzaq
yuǎn

6. 常常 tez-tez
cháng cháng

7. 尝尝 dadmaq
cháng cháng

8. 售货员 satıcı
shòu huò yuán

9. 超市 supermarket
chāo shì

10. 一斤 yarım kilo, 0,5 kg.
yì jīn

11. 贵 bahalı
guì

12. 块 numerativ söz, parça, tikə
kuài

13. 毛 ÇXR-in pul vahidi
máo

14. 要 istəmək
yào

15. 别的 ^{bié de} başqa, digər

16. 种 ^{zhǒng} numerativ söz

17. 便宜 ^{pián yi} ucuz

18. 呢 ^{ne} sual sözü, bəs

19. 给 ^{gěi} vermək

20. 找 ^{zhǎo} axtarmaq

21. 讲价 ^{jiǎng jià} bazarlıq etmək, qiyməti danışmaq

22. 西瓜 ^{xī guā} qarpız

23. 草莓 ^{cǎo měi} çiyələk

24. 葡萄 ^{pú tao} üzüm

25. 桔子 ^{jú zi} mandarin (narıncı)

26. 桃 ^{táo} ərik

27. 梨 ^{lí} armud

28. 木瓜 ^{mù guā} heyva

29. 黄瓜 ^{huáng guā} xiyar

30. 香蕉 ^{xiāng jiāo} banan

3. 语法点 Qrammatika

1. Zərf “常常” və “不常” istifadə qaydaları

“常常” zərfin inkar forması “不常”, “不常常” demək olmaz. Əgər cümlədə digər zərfdə varsa, məsələn “也”, “都”, onda onlar “常常” ya da “不常” zərflərin qabağında işlənir. Məsələn:

1. 我常常去超市买水果。
2. 我也常常去超市买水果。

3. 我们都常常去超市买水果。

4. 他不常说汉语。

5. 他们都不常说汉语。

6. 他也不常说汉语。

“慢走！欢迎再来。” Belə cümlələr adətən mağaza, supermarket, restoran və s. xidmət göstərən yerlərdə müştərinin yenidən gəlmək istəyini bildirmək üçün istifadə olunur. Azərbaycan dilindəki “Buyurun yenə gəlin!” “Sizi yenə gözləyirik!” kimi cümlələrlə yaxındır.

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

qián	yuǎn	yào	bié de	zhǎo	táo
mùguā	jiǎngjià				

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

水果	尝尝	超市	别的	便宜	西瓜	桃
----	----	----	----	----	----	---

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

1. 你去哪儿买水果?
2. 你的家远不远?
3. 苹果多少钱一斤?
4. 我要买五个苹果。
5. 你有没有九块钱?

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

1. Mən mağazaya alma almağa gedirəm.
2. Bizim evimiz çox uzaqdır.
3. Bir kilo armud neçiyədi?
4. Mənim altı yuan pulum var.

5. 汉字 Heroqlif

丶	丶	女	女	好	好														
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

一	一	一	一	买	买														
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

一	一	行	行	两	两														
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

一	一	斤	斤																
---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

一	一	太	太																
---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

第十三课。 13-cü dars

wǒ men dà xué de wài guó lǎo shī
课文：我们大学的外国老师。

Mətn: Bizim Universitetimizin xarici müəllimləri.

wáng lín mù sà nǐ rèn shi nà wèi lǎo shī ma
王林：穆萨，你认识那位老师吗？

mù sà nǎ wèi
穆萨：哪位？

wáng lín nà wèi chuān hóng sè qún zi de nǚ lǎo shī
王林：那位穿红色裙子的女老师。

mù sà shì de wǒ rèn shi tā shì wǒ men de fǎ yǔ lǎo shī zěn me le
穆萨：是的，我认识。她是我们的法语老师。怎么了？

wáng lín zuó tiān xià kè huí jiā de shí hòu tū rán xià yǔ tā bǎ zì jǐ de yǔ sǎn jiè gěi le
王林：昨天下课回家的时候突然下雨，她把自己的雨伞借给了

wǒ wǒ jīn tiān xiǎng qù huán gěi tā tā de yǔ sǎn dàn shì wǒ bù dǒng tā de yǔ yán
我，我今天想去还给她她的雨伞，但是我不懂她的语言
bù zhī dào zěn me gēn tā shuō huà
不知道怎么跟她说话。

mù sà tā huì shuō yīng yǔ
穆萨：她会讲英语。

wáng lín kě shì wǒ de yīng yǔ shuǐ píng bù shì hěn hǎo yào bù nǐ lái bāng wǒ fān yì hǎo ma
王林：可是我的英语水平不是很好。要不，你来帮我翻译好吗？

mù sà hǎo de méi wèn tí tā zhèng zài gēn xiào zhǎng shuō huà yào bù wǒ men xià kè zài
穆萨：好的，没问题。她正在跟校长说话，要不我们下课再
qù ba
去吧。

wáng lín hǎo de wǒ xiǎng gǎn xiè tā tā zhēn shì gè shàn liáng de lǎo shī
王林：好的。我想感谢她，她真是个好善良的老师。

mù sà shì de tā zài wǒ men dà xué de wài guó lǎo shī zhōng shì zuì shòu huān yíng de lǎo shī
穆萨：是的，她在我们大学的外国老师中是最受欢迎的老师。
xué shēng men dōu hěn xǐ huān tā
学生们都很喜欢她。

wáng lín shì ma zài yǔ yán dà xué hǎo xiàng yǒu hěn duō wài guó lǎo shī
王林：是吗？在语言大学好像有很多外国老师。

mù sà shì de yǒu yīng guó lǎo shī yìn dù lǎo shī ā lā bó lǎo shī dé guó lǎo shī
穆萨：是的，有英国老师，印度老师，阿拉伯老师，德国老师，
hán guó lǎo shī hái yǒu zhōng guó lǎo shī ne
韩国老师，还有中国老师呢！

wáng lín zhēn de ma wǒ zěn me méi jiàn guò
王林：真的吗？我怎么没见过？

mù sà nà guò huì wǒ dài nǐ qù hàn yǔ yǔ yán zhōng xīn jiàn tā ba 穆萨：那过会我带你去汉语语言中心见她吧。

wáng lín hǎo de tài hǎo le 王林：好的，太好了！

2. 生词 Yeni sözlər

wài guó 1. 外国 xarici dövlət, xarici

rèn shi 2. 认识 bilmək, tanış olmaq

nà wèi 3. 那位 o (insan haqqında)

nǎ wèi 4. 哪位 hansı

chuān 5. 穿 geyinmək

qún zi 6. 裙子 ələk, don

fǎ yǔ 7. 法语 Fransız dili

tū rán 8. 突然 birdən-birə, gözlənilmədən

xià yǔ 9. 下雨 yağış yağır

zì jǐ 10. 自己 özü, öz

jiè 11. 借 borc, borc almaq

hái 12. 还 başqa, hələ üstəlik

dǒng 13. 懂 başa düşmək, bilmək

shuǐ píng 14. 水平 səviyyə

bāng 15. 帮 kömək etmək

fān yì 16. 翻译 tərcümə etmək

yào bù 17. 要不 əgər belə deyilsə, başqa cür

gēn 18. 跟 və, birlikdə

zài 19. 再 yenə

qiǎn xiè 20. 感谢 təşəkkür bildirmək

hǎo xiàng 21. 好像 oxşar, kimi, görünür ki

yīng guó 22. 英国 İngiltərə

yīn dù 23. 印度 Hindistan

ā lā bó 24. 阿拉伯 ərəb

dé guó 25. 德国 Almaniya

hán guó 26. 韩国 Koreya

shòu huān yíng 27. 受欢迎 məşhur, çox sevilən

hái yǒu 28. 还有 hələ, hətta

yǔ yán zhōng xīn 29. 语言中心 dil mərkəzi

3. 语法点 Qrammatika

“把” istifadə qaydaları

“把” cümləsi vurğulayır ki, əşyaya qarşı hərəkət olunur və bu hərəkət nəticəsində əşya dəyişir, ya da hansısa təsirə məruz qalır. Məsələn:

他把书还了。

我把他的生日忘了。

“把” sözü cümlədə əsasən mübtəda və xəbər arasında işlənir.

Məsələn: 你把那张照片交了吗?

“把” sözü idarə və əmr bildirən feillərlə işlənir, lakin 有, 在, 是来, 去, 回, 喜欢, 觉得, 知道 və s. Feillərlə istifadə oluna bilməz.

“虽然……但是” konstruksiyası

“虽然……但是” konstruksiyası mürəkkəb cümlələrdə istifadə olunur. “虽然” mürəkkəb cümlənin birinci hissəsinə mübtədadan

əvvəl, ya da sonra qoyulur “但是” mürəkkəb cümlənin ikinci hissəsinin lap əvvəlində işlənir.

Məsələn: 虽然他学汉语的时间不长, 但是学得很好。

Bəzən “虽然” qeyd etməmək də olar. Məsələn: 他学汉语的时间不长, 但是学得很好。

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

rènshì chuān fāyǔ zìjǐ shuǐpíng zài yīngguó

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

外国 裙子 下雨 翻译 再 德国 语言

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

1. 老师把书给了我。
2. 我们学校有很多汉语老师。
3. 我的俄语水平不是很好, 你能帮我翻译吗?
4. 那个穿红色裙子的女人是我的妈妈。
5. 我想去朋友家, 但是突然下雨了。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

1. Mətn fransız dilinə tərcümə olundu.
2. Baxmayaraq ki, O Çin dilini uzun zamandı öyrənir, amma hələdə yaxşı öyrənməyib.
3. Mən Almaniya, Fransaya, hətta Koreyaya səfər etmişəm.
4. Bizim Universitetdə çoxlu dil mərkəzləri vardır.
5. Görünür ki, O Çin dilini çox xoşlayır.

5. 汉字 Heroqlif

丶 丨 丿 冫 白 自

冫 冫 己

丶 夕 夕 外 外

一 冫 冫 冫 冫 冫 冫 冫 冫 冫

一 丿 丿 丿 丿 丿 丿 丿 丿 丿

第十四课。 14-cü dərs

课文: 今天天气很冷。

Mətn: Bu gün hava çox soyuqdur.

hǎi dé ěr jīn tiān tiān qì zhēn lěng
海德尔: 今天天气真冷。

liú lì shì a jīn tiān bǐ zuó tiān lěng
刘丽: 是啊, 今天比昨天冷。

hǎi dé ěr zhè ér de tiān qì nǐ xí guàn le ma
海德尔: 这儿的天气你习惯了吗?

liú lì hái bù tài xí guàn zhè ér de fēng tài dà le měi tiān yǒu fēng
刘丽: 还不太习惯, 这儿的风太大了, 每天有风。

hǎi dé ěr shì de bā kù shì gè fēng de chéng shì
海德尔: 是的, 巴库是个风的城市。

liú lì zài xià tiān yě shì zhè yàng ma
刘丽: 在夏天也是这样吗?

hǎi dé ěr shì de yī nián sì jì dōu guā fēng yīn wéi bā kù chéng shì zhōng xīn yǒu hǎi
海德尔: 是的, 一年四季都刮风。因为巴库城市中心有海。

liú lì ò yuán lái shì zhè yàng a nà me xià tiān huì hěn liáng kuài ba
刘丽: 哦, 原来是这样啊。那么夏天会很凉快吧。

hǎi dé ěr zhǐ zài wǎn shàng huì liáng kuài yì xiē dàn shì bái tiān huì fēi cháng rè shèn zhì 40 shè shì dù yǐ shàng
海德尔: 只在晚上会凉快一些, 但是白天会非常热, 甚至40摄氏度以上。

liú lì wā zhēn de tài rè le
刘丽: 哇, 真的太热了!

hǎi dé ěr nǐ men nà ér dōng tiān bù tài lěng ma
海德尔: 你们那儿冬天不太冷吗?

liú lì bǐ bā kù lěng
刘丽: 比巴库冷。

hǎi dé ěr huì xià xuě ma
海德尔: 会下雪吗?

liú lì shì de huì xià hěn duō xuě bái bái de hòu hòu de hěn měi dàn shì méi yǒu fēng
刘丽: 是的, 会下很多雪, 白白的, 厚厚的很美。但是没有风。

hǎi dé ěr tiān qì yù bào shuō míng tiān yǒu dà fēng bǐ jīn tiān hái lěng ne
海德尔: 天气预报说, 明天有大风, 比今天还冷呢。

liú lì shì ma
刘丽: 是吗?

hǎi dé ěr nǐ yào duō chuān yī fu bié gǎn mào le
海德尔: 你要多穿衣服, 别感冒了。

liú lì hǎo de xiè xiè nǐ
刘丽: 好的, 谢谢你!

2. 生词 Yeni sözlər

bǐ 1. 比 müqayisə etmək, nisbətən

tiān qì 2. 天气 hava

lěng 3. 冷 soyuq

xí guàn 4. 习惯 vərdiş

tài 5. 太 çox

fēng 6. 风 külək

měi tiān 7. 每天 hər gün

bā kù 8. 巴库 Bakı

chéng shì 9. 城市 şəhər

yī nián sì jì 10. 一年四季 ilin dörd fəsil

dōu 11. 都 hamısı, hamı

guā fēng 12. 刮风 külək əsir

hǎi 13. 海 dəniz

xià tiān 14. 夏天 yay

liáng kuài 15. 凉快 sərin

fēi cháng 16. 非常 çox

rè 17. 热 isti

shèn zhì 18. 甚至 hətta

yǐ shàng 19. 以上 yuxarıda, başlayaraq... daha yuxarı

20. 冬天 ^{dōng tiān} qış

21. 下雪 ^{xià xuě} qar yağır

22. 厚 ^{hòu} qalın

23. 天气预报 ^{tiān qì yù bào} hava məlumatı

24. 呢 ^{ne} sual sözü, bəs

25. 别 ^{bié} başqa

26. 感冒 ^{gǎn mào} soyuqlamaq, xəstələnmək

3. 语法 Qrammatika

1. “比” sözünün cümlədə işlənməsi

“比” Çin dilində müqayisə dərəcəsini bildirir. Müsbət müqayisəli cümlə aşağıdakı sxemə görə qurulur:

A+“比”+B

Məsələn:

1. 你比他聪明。
2. 这本书比那本书新。

Əgər cümlədə digər mübtədalar varsa, onda cümlə aşağıdakı sxemə görə qurulur:

A+feil+mübtədə+feil+得 + 比+B

Məsələn: 我说汉语说得比他好。

2. “多” sözünün cümlədə işlənməsi

Zərflik “多” çox, çoxsaylı mənasını daşıyır, cümlədə feil kimi işlənə bilər. Məsələn:

- 1) 你要多穿衣服。
- 2) 老师让学生多看书。

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

tiānqì xíguàn fēng bā kù lěng dōu liáng kuài

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

别 冬天 下雪 夏天 感冒 非常 甚至

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

1. 今天比昨天热。
2. 他今天感冒了。
3. 我想去别的城市。
4. 巴库是个风的城市。
5. 天气预报上说明天要下雪。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

1. Bakının havası Pekinin havasından daha istidir.
2. Sən daha çox kitab oxumalısan.
3. Mən qışda tez- tez soyuqlayıram.
4. Yayda mən başqa şəhərə qətmək istəyirəm.
5. Bu il hava keçən ildən daha soyuqdur.

ā zhā ěr shì ma zhōng guó guó qìng jié shì shén me shí hòu
阿扎尔：是吗？中国国庆节是什么时候？

lǐ nà yuè rì nián yuè rì máo zhǔ xí zhèng shì xuān bù zhōng huá rén mín
李娜：10月1日。1949年10月1日毛主席正式宣布中华人民

gòng hé guó jiě fàng le
共和国解放了，

cóng cǐ wǒ mén jiù bǎ nà yì tiān dìng wéi zhōng guó guó qìng jié
从此我们就把那一天定为中国国庆节。

ā zhā ěr shì zhè yàng a zhī dào le
阿扎尔：是这样啊，知道了。

2. 生词 Yeni sözlər

guó qìng jié
1. 国庆节 Respublika günü

jié rì
2. 节日 bayram

céng jīng
3. 曾经 artıq

gòng hé guó
4. 共和国 Respublika

hóng jūn
5. 红军 Qızıl ordu (Sovet ordusu)

jié shù
6. 结束 qurtarmaq, son qoymaq

jì niàn
7. 纪念 yad etmək, ildönümünü qeyd etmək, yubiley

dú lì
8. 独立 müstəqil

chóng xīn
9. 重新 yeniden

dì wèi
10. 地位 yer, status

shè
11. 设 yaratmaq, təşkil etmək

huī fù
12. 恢复 bərpa etmək

gāi
13. 该 lazımdır, olmalıdır

xuān bù
14. 宣布 elan etmək

guó qí
15. 国旗 dövlət bayrağı

guó huī
16. 国徽 dövlət gerbi, emblemi

dài biǎo
17. 代表 nümayəndə, vəkil

tóng xīn yuán
18. 同心圆 iç-içə dairələr

zhōng yāng
19. 中央 orta, mərkəz, paytaxt

bā jiǎo xīng
20. 八角星 səkkizbucaqlı ulduz

rán shāo
21. 燃烧 yandırmaq, alovlandırmaq

huǒ yàn
22. 火焰 alov, yangın

xiàng zhēng
23. 象征 simvol, rəmzi

shì
24. 饰 bəzəmək

mài suǐ
25. 麦穗 buğda

cuǐ lǜ
26. 翠绿 firuzəyi, zümrüdi yaşıl

mián huā
27. 棉花 pambıq

fēng fù
28. 丰富 zəngin, bol

zì rán zī yuán
29. 自然资源 təbii sərvətlər, minerallar

zhōng huá rén mín míng òng hé guó
30. 中华人民共和国 Çin Xalq Respublikası

jiě fàng
31. 解放 azad etmək

cóng cǐ
32. 从此 artıq, indidən, bu əsasda, o vaxtan

zǔ chéng
33. 组成 yaratmaq

zì yóu
34. 自由 müstəqil, azad

ā zhā ěr
35. 阿扎尔 Azər (ad)

3. 语法点 Qrammatika

“有” feilli cümlə

“有” feilli cümlə “var, vardır” mənasın bildirir. İnkâr cümlə “有” feilin qabağına “没” zərfi əlavə edərək gurulur. (Diqqət edin “不” istifadə olunmur) Müsbət-mənfi sual “有没有” ifadəsi ilə formalaşır.

我有妹妹。

我没有照片。

你们家有没有小狗?

“从此” istifadə qaydası

“从此” köməkçi sözdür, mənacə “artıq, bundan sonra, indidən, beləliklə” bildirir. Əsasən cümlənin əvvəlində, ya da mübtədadan sonra işlənir.

从此他再也没跨进过学校大门。

他从此将会刻苦学习。

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

quóqìng jié dàibiǎo dúlì cóngcǐ zhōngyāng
zǔchéng zìyóu hóngjūn gònghéguó

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

宣布 重新 麦穗 自然丰富 火焰 象征 燃烧
中华人民共和国

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

- 1.今天是我们国家的国庆节。
- 2.他生气了，从此再也没有跟我说话。
- 3.你的身体恢复得怎么样?
- 4.阿塞拜疆是个资源丰富的国家。
- 5.阿塞拜疆的国旗由红，蓝，绿三色组成。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

1. Bu gün dövlət bayramıdır.
2. Mən soyuqlamışam, o vaxtan dərsə gəlməmişəm.
3. Azərbaycan Çin nümayəndəsi gəlmişdir.
4. Hər ölkənin öz dövlət bayrağı və dövlət gerbi vardır.
5. Azərbaycan dili çox zəngin dildir.

5. 汉字 Heroqlif

丶 一 广 户 庆 庆

一 一 一 一 一 一

人 人 人 人

丶 一 一 一 一 一 一

丶 一 一 一 一 一 一

第十六课。 16-ci dars

课文: 在看电视。
zài kàn diàn shì

Mətn: Televizora baxarkən.

wáng nà   ā yī tǎn   nǐ zài kàn diàn shì ma
王娜: 阿依坦, 你在看电视吗?

ā yī tǎn   ǎn   wǒ zài kàn diàn shì
阿依坦: 嗯, 我在看电视。

wáng nà   nǐ zài kàn shén me
王娜: 你在看什么?

ā yī tǎn   wǒ zài kàn xīn wén
阿依坦: 我在看新闻。

wáng nà   shì shén me xīn wén
王娜: 是什么新闻?

ā yī tǎn   shì wǒ men ā sài bài jiāng xīn wén
阿依坦: 是我们阿塞拜疆新闻。

wáng nà   shì ma   nà ge rén shì ā sài bài jiāng zǒng tǒng ma   wǒ zài hěn duō dì fāng kàn dào
王娜: 是吗? 那个人是阿塞拜疆总统吗? 我在很多地方看到
le tā de zhào piàn
了他的照片。

ā yī tǎn   shì de   tā shì wǒ men de zǒng tǒng   jiào yī lì hā mù   ā lì yē fū
阿依坦: 是的, 他是我们的总统, 叫伊利哈木。阿利耶夫。

wáng nà   nà zài tā yòu biān zhàn de nà wèi nán shì shì shuí
王娜: 那在他右边站的那位男士是谁?

ā yī tǎn   tā shì yī lì hā mù   ā lì yē fū de fù qīn hǎi dé ěr   ā lì yē fū
阿依坦: 他是伊利哈木, 阿利耶夫的父亲海德尔。阿利耶夫,
shì wǒ men de qián zǒng tǒng   quán ā líng dǎo
是我们的前总统, 全阿领导。

wáng nà   nà zài tā zuǒ biān de nà wèi nǚ shì ne   shì tā de qī zī shì bù shì
王娜: 那在他左边的那位女士呢? 是他的妻子是不是?

ā yī tǎn   shì de   tā shì yī lì hā mù   ā lì yē fū de qī zī méi hè lì bān
阿依坦: 是的, 她是伊利哈木。阿利耶夫的妻子梅赫利班。

wáng nà   tā zhēn piào liàng
王娜: 她真漂亮!

ā yī tǎn   shì a   rén men shuō tā shì ā sài bài jiāng zuì měi de nǚ rén
阿依坦: 是啊, 人们说她是阿塞拜疆最美的女人。

2. 生词 Yeni sözlər

1. 电视 dian shì televizor
2. 嗯 ēn –ın (hissəcik)
3. 新闻 xīn wén xəbərlər
4. 总统 zǒng tǒng prezident
5. 谁 shuí kim
6. 男士 nán shì cənab
7. 父亲 fù qīn ata
8. 妻子 qī zi həyat yoldaşı
9. 美 měi gözəl, cazibədar
10. 右边 yòu biān sağ tərəf
11. 左边 zuǒ biān sol tərəf
12. 地方 dì fāng məkan
13. 全 quán bütün
14. 领导 lǐng dǎo müdir
15. 女人 nǚ rén qadın
16. 前总统 qián zǒng tǒng əvvəlki, eks-prezident
17. 看 kàn baxmaq
18. 漂亮 piào liang gözəl, qəşəng
19. 站 zhàn durmaq, dayanmaq
20. 说 shuō danışmaq, demək

3. 语法点 Qrammatika

“在” sözünün istifadə qaydası

“在” insanın, ya da əşyanın hansısa məkanda olduğunu bildirir və cümlədə “在” sözündən sonra məkan bildirən söz əlavə olunur.

Məsələn: 他坐在教师的后边, 我坐在前边。

“在” sözü həmçinin hərəkətin, ya da hadisənin baş verdiyini və ya baş verəcəyini bildirir.

Məsələn: 1) 故事发生在二十年前。

2) 时间定在明天上午 8 点。

“在” sözü həmçinin hərəkətin və ya hadisənin indiki zamanda baş verdiyini və hələ də davam etdiyini bildirir.

Məsələn: 1) 他在看电视。

2) 老师在写文章。

3) 爸爸在看报纸。

“在.....的左边”, “在.....的右边” konstruksiyaları

“在.....的左边”, “在.....的右边” konstruksiyaları əsasən insanın, əşyanın, ya da hərəkətin hansısa istiqamətdə yerləşdiyini, olduğunu bildirir.

“在.....的左边” sol tərəfdə.

Məsələn: 我看到了我们的汉语老师坐在别的老师左边。

“在.....的右边” sağ tərəfdə.

Məsələn: 你没有看到我吗? 我在老师的右边。

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

měi   yòu biān   zuǒ biān   diàn shì   kàn   fù qīn

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

总统 妻子 新闻 看电视 前总统 男士 女士

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

1. 他是我们的前总统。
2. 这位女士是我们的老师。
3. 我在老师的左边。
4. 你的妻子很美。
5. 我在家里看新闻。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

6. Neynəyirsən? Mən qəzet oxuyuram.
7. Bizim müəllim pəncərədən sol tərəfdə əyləşib.
8. Onun xanımı çox gözəl və ağıllıdır.
9. Bizim evimiz kitab mağazasından sağ tərəfdə yerləşir.
10. O indi kafedradadır.

5. 汉字 Heroqlif

人 八 夕 夕 夕

一 刀 月 日 电

人 人 人 全 全 全

一 十 士

一 刀 月 日 日 男

第十七课。17-ci dər

课文：新年快乐！

Mətn: Yeni iliniz mübarək!

lín nà jīn tiān zhè lǐ hěn rè nào shì bù
琳娜：今天这里很热闹，是不
shì zài qīng zhù xīn nián
是在庆祝新年？

wū sà lì shì de míng tiān shì xīn nián dà
乌萨利：是的，明天是新年，大
jiā dōu zài zhǔn bèi nǐ men guó jiā
家都在准备。你们国家
yě shì yī yuè yī hào guò xīn nián ma
也是一月一号过新年吗？

lín nà shì de dàn shì wǒ men zhēn zhèng de
琳娜：是的，但是我们真正的
xīn nián shì chūn jié
新年是春节。

wū sà lì wǒ tīng shuō guò chūn jié zài diàn shì shàng kàn guò
乌萨利：我听说过春节，在电视上看过。
zhōng guó de chūn jié hǎo xiàng hěn yǒu yì sī
中国的春节好像很有意思。

lín nà shì de wǒ men yào mǎi nián huò fàng biān pào
琳娜：是的，我们要买年货，放鞭炮。

wū sà lì nián huò shì shén me
乌萨利：年货是什么？

lín nà nián huò shì guò nián de shí hòu chī de hé yòng de dōng xī
琳娜：年货是过年的时候吃的和用的东西。

wū sà lì míng bái le nà nǐ men guò chūn jié de shí hòu yǒu méi yǒu lǐ wù
乌萨利：明白了，那你们过春节的时候有没有礼物？

lín nà yǒu a wǒ men hái huì shōu dào hěn duō yā suì qián
琳娜：有啊，我们还会收到很多压岁钱。

wū sà lì zhēn yǒu yì sī qí shí wǒ men ā sài bài jiāng
乌萨利：真有意思。其实，我们阿塞拜疆
yě yǒu chūn jié nà shì wǒ men zhēn zhèng de xīn nián shì zài sān yuè èr shí yī hào
也有春节，那是我们真正的新年，是在三月二十一号，
jiào nà wú rè zī
叫纳吾热孜。

lín nà shì ma nà kěn dīng gèng rè nào
琳娜：是吗？那肯定更热闹

wū sà lì shì de huì yǒu hěn duō wǒ men de mín zú fēng sú
乌萨利：是的，会有很多我们的民族风俗。

lín nà dào shí hòu wǒ yí dìng yào hǎo hǎo kàn kàn
琳娜：到时候我一定要好好看看。

wū sà lì hǎo de wǒ huì qǐng nǐ dào wǒ jiā zuò kè
乌萨利：好的，我会请你到我家做客。

lín nà tài hǎo le!
琳娜：太好了！

2. 生词 Yeni sözlər

xīn nián
1. 新年 Yeni il

kuài lè
2. 快乐 sevinmək, şən, xoşbəxt

zhēn zhèng
3. 真正 həqiqi

chūn jié
4. 春节 Bahar bayramı (Çin Yeni ili)

tīng shuō
5. 听说 deyillər, deyilənə görə

hǎo xiàng
6. 好像 kimi, kimi görünmək

nián huò
7. 年货 Yeni il məhsulları

zhǔn bèi
8. 准备 hazırlamaq, hazırlaşmaq

yā suì qián
9. 压岁钱 qırmızı zərfdə pul (Çində uşaqlara Yeni il hədiyyəsi)

kěn dīng
10. 肯定 təsdiqləmək, iddia etmək, şübhəsiz ki

gèng
11. 更 daha çox, başqa

rè nào
12. 热闹 isti, canlı, bayram dolu, səs-küylü

biān pào
13. 鞭炮 fişəng

mín zú
14. 民族 millət, milli

mín zú fēng sú
15. 民族风俗 milli ənənə

yí dìng
16. 一定 əlbəttə, şübhəsiz ki, mütləq

dào shí hòu
17. 到时候 vaxt gələndə

18. 做客 qonaq olmaq

19. 乌萨利 Vüsal (ad)

20. 琳娜 Lin Na (ad)

21. 有意思 maraqlı

22. 礼物 hədiyyə

23. 纳吾热孜 Novruz

3. 语法点. Qrammatika

“是不是...?” sual cümləsi

Sual cümləsi “是不是...?” cümlənin əsasında qurulur. Müsbət cümlənin cavabı “是啊!”, inkar cümlənin isə “不(是)”.

-你是不是喜欢听音乐?

是啊!

-他是不是你的朋友?

不(是)

“会, 要, 能, 可以, 应该” feilləri

“会, 要, 能, 可以, 应该” feilləri bacarıq, imkan, lazım, arzu əhəmiyyətini ifadə edirlər. Bu feillər əsasən digər feilin qabağında işlənilir.

1. 你回写这个汉字。

2. 谁回游泳?

3. 我要去商店买衣服。

4. 他的老师能教我英语吗?

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

xīn nián hǎo xiàng tīng shuō yī ding kěn ding
gèng zuò kè mǐn zú

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

年货 准备 压岁钱 热闹 鞭炮 民族风格

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

1. 中国的春节很有意思。
2. 今天我收到了很多压岁钱。
3. 春节的时候我请到我家做客。
4. 在那里人们在放鞭炮, 很热闹!
5. 我和妈妈要去买年货。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

1. Deyirlər Çində bayram doğurdan da çox şən keçir.
2. Sən dərsə hazırlayırsan?- Bəli!
3. Biz mütləq Çinə getməliyik.
4. Gəl bizə qonaq ol!
5. Onlar məni çox isti qarşıladılar.

5. 汉字 Heroqlif

一 一 一 午 午 午 年

、 一 一 一 文 文 文 这 这

、 一 一 一 一 一 吃

一 一 一 一 一 乐 乐

了 了

第十八课。18-ci dǎrs

课文：少女塔。
shào nǚ tǎ

Mətn: Qız Qalası.

lín nà nǐ shén me shí hòu lái bā kù de
琳娜：你什么时候来巴库的？

wáng lín shàng gè yuè lái de
王林：上个月来的。

lín nà nà nǐ gǎn jué zěn me yàng
琳娜：那你感觉怎么样？

wáng lín zhè shì wǒ dì yī cì lái bā kù
王林：这是我第一次来巴库，

gǎn jué fēi cháng gāo xìng yě jué de hěn xīn xiān
感觉非常高兴，也觉得新鲜。

lín nà nà nǐ xí guàn bā kù le ma nǐ jué de zhè lǐ zěn me yàng
琳娜：那你习惯巴库了吗？你觉得这里怎么样？

wáng lín shì de yǐ jīng màn màn dì xí guàn le yě kāi shǐ xǐ huān zhè lǐ le
王林：是的，已经慢慢地习惯了，也开始喜欢这里了。

lín nà zài bā kù nǐ qù le nǎ xiē dì fāng
琳娜：在巴库你去了哪些地方？

wáng lín wǒ qù le shào nǚ tǎ shào nǚ tǎ shì bā kù de yí gè míng shèng gǔ jì wǒ hái
王林：我去了少女塔，少女塔是巴库的一个名胜古迹。我还

guàng le bā kù de jiē shào nǚ tǎ páng biān jiù shì hěn yǒu míng de gǔ chéng jiē
逛了巴库的街，少女塔旁边就是很有名的古城街。

wǒ hái zài shào nǚ tǎ zhào le hěn duō xiāng hái chī le ā sài bāi jiāng chuán tǒng cài
我还在少女塔照了很多相，还吃了阿塞拜疆传统菜。

lín nà shì ma shào nǚ tǎ shì shén me dì fāng
琳娜：是吗？少女塔是什么地方？

wáng lín bā kù shào nǚ tǎ wèi yú bā kù lǎo chéng zhōng xīn lín lǐ hǎi hǎi biān shì
王林：巴库少女塔位于巴库老城中心，邻里海海边，是12

shì jì suǒ jiàn de hàn wáng gōng diàn jiàn zhù qún de yí bù fēn quán tā gāo 27 mǐ
世纪所建的汗王宫殿建筑群的一部分。全塔高27米，

wéi 8 céng yuán zhù zhuàng měi céng kě róng nà 50 yú rén nèi yǒu yí kǒu shuǐ jǐng
为8层圆柱状，每层可容纳50余人，内有一口水井，

jǐng shuǐ sì jì qīng liáng gān měi tā shàng měi céng chuāng kǒu dōu yǒu fáng yù shè shī
井水四季清凉甘美。塔上每层窗口都有防御设施。

kě tóu xià rán shāo de shí yóu huǒ bǎ dī kàng wài dí de jìn gōng zhè ge tǎ hái
可投下燃烧的石油火把，抵抗外敌的进攻。这个塔还

yǒu hěn duō chuán shuō
有很多传说。

lín nà hǎo shén mì a nà shì shén me yàng de chuán shuō jiǎng gè wǒ tīng tīng
琳娜：好神秘啊，那是什么样的传说？讲个我听听。

wáng lín gū niáng wèi le biǎo shì duì ài qíng zhōng zhēn bù yú hán hèn tiào rù tǎ xià bō tāo
王林：姑娘为了表示对爱情忠贞不渝，含恨跳入塔下波涛

xiōng yǒng de lǐ hǎi xiǎo huǒ zǐ yě yǐ shēn xùn qíng lìng yì shuō fǎ shì zài zhàn
汹涌的里海，小伙子也以身殉情；另一说法是，在战

zhēng zhōng cǐ tǎ bǎo hù le wú shù shǎo nǚ shǐ tā men miǎn zāo wài dí róu lìn yīn
争中此塔保护了无数少女，使她们免遭外敌蹂躏，因

cǐ ér dé dào zhè ge měi lì de míng zì
此而得到这个美丽的名字。

lín nà zhēn yǒu yì sī tā shì bù shì xiàng běi jīng de cháng chéng nà me zhù míng
琳娜：真有意思，它是不是像北京的长城那么著名？

wáng lín shì de shǎo nǚ tǎ zài bā kù zuì zhù míng de míng shèng gǔ jì
王林：是的，少女塔在巴库最著名的名胜古迹，

ér qiě lì shǐ yǒu jiǔ
而且历史悠久。

lín nà wǒ yě xiǎng qù kàn kàn
琳娜：我也想去看看。

wáng lín hǎo a nà wǒ men xīng qī liù yì qǐ qù ba
王林：好啊，那我们星期六一起去吧！

lín nà tài hǎo le
琳娜：太好了！

2. 生词 Yeni sözlər

shào nǚ tǎ
1. 少女塔 Qız Qalası

gǎn jué
2. 感觉 hiss, hiss etmək

fēi cháng
3. 非常 çox, olduqca, son dərəcə çox

xīn xiān
4. 新鲜 təravətli, təzə, yeni

xí guàn
5. 习惯 vərdiş

míng shèng gǔ jì
6. 名胜古迹 abidələr

yǒu míng
7. 有名 məşhur, görkəmli

chuán tǒng cài
8. 传统菜 milli yeməklər

dì fāng
9. 地方 məkan

gǔ chéng jiē
10. 古城街 köhnə şəhərin küçəsi

lǎo chéng
11. 老城 köhnə şəhər

lǐ hǎi
12. 里海 Xəzər dənizi

hǎi biān
13. 海边 dəniz kənarı

shì jì
14. 世纪 əsr

gōng diàn
15. 宫殿 saray

jiàn zhù
16. 建筑 tikinti, memarlıq

quán tǎ gāo
17. 全塔高 qalanın bütün hündürlüyü

yuán zhù zhuàng
18. 圆柱状 silindrik forma

méi céng
19. 每层 hər mərtəbə

róng nà
20. 容纳 daxil etmək, sığmaq

yú
21. 余 qalıq, artıq

shuǐ jǐng
22. 水井 quyü

jǐng shuǐ
23. 井水 quyü suyu

qīng liáng
24. 清凉 sərin

rán shāo
25. 燃烧 alovlanmaq

fáng yù shè shī
26. 防御设施 hərbi qurğular, obyektlər

tóu xià
27. 投下 tullamaq, atmaq

shí yóu
28. 石油 neft

huǒ bǎ
29. 火把 məşəl

dǐ kàng wài dí
30. 抵抗外敌 düşməyə müqavimət göstərmək

jìn gōng
31. 进攻 hücum etmək

chuán shuō
32. 传说 kəlamlar, əfsanə

shén mì
33. 神秘 mistik, sehirlı

biǎo shì
34. 表示 ifadə etmək, bəyan etmək

35. 爱情 ^{āi qíng} sevgi

36. 含恨 ^{hán hèn} nifrət ilə

37. 忠贞不渝 ^{zhōng zhēn bù yù} sonuna qədər sadıq

38. 以身殉情 ^{yǐ shēn xùn qíng} sevgi naminə həyatını qurban etmək

39. 战争 ^{zhàn z hēng} müharibə, hərbi

40. 保护 ^{bǎo hù} qorumaq

41. 蹂躏 ^{ròu lìn} tapdalamaq, basmaq, pozmaq, zülm etmək

42. 因此 ^{yīn cǐ} lakin, bu səbəbdən

43. 著名 ^{zhù míng} tanınmış, məşhur

44. 历史悠久 ^{lǐ shǐ yōu jiǔ} qədim tarix

45. 甘美 ^{gān měi} şirin dadlı

3. 语法点 Qrammatika

“有”... və “还有”.....

Feil “有” cümlədə “var, vardır” mənasını bildirir.

Məsələn: 我有姐姐。

İnkər cümlə isə “没有” feilin vasitəsi ilə qurulur.

Məsələn: 我们系没有外国老师。

Feil “还有” isə cümlədə “həm, həmçinin vardır” mənasını daşıyır.

Məsələn: 我有妹妹还有弟弟。

今天我们有汉语课还有历史课。

“不但.....而且” konstruksiyası

“不但.....而且” konstruksiyası mürəkkəb cümlədə istifadə olunur. “不但.....而且” konstruksiyası “nəinki.... həтта” mənasını bildirir. Əgər mübtədə mürəkkəb cümlənin iki hissəsində də eynidisə, onda

mübtədə “不但” sözündən qabaq qoyulur, əgər mübtədalar mürəkkəb cümlənin iki hissəsində ayırırsa, onda “不但” və “而且” onlardan qabaq qoyulur. Məsələn:

- 1) 张教授不但是我们的汉语老师, 而且是我们的中国朋友。
- 2) 不但他不认识我了, 而且我也不认识他。

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

shǎo nǚ tǎ   shí yóu   yǒu míng   de fāng   shuǐ jǐng
yīn cǐ   iǎo shì

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

感觉   新鲜   古城街   老城   建筑   历史悠久   著名
战争   保护

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

1. 这是一个神秘的传说。
2. 巴库的少女塔位于巴库老城中心。
3. 巴库有许多历史悠久的名胜古迹。
4. 这个水井的井水清凉甘甜, 很好喝。
5. 老城的建筑很有名, 像个宫殿。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

1. Şəhərdə çoxlu tarixi abidələr, həmçinin məşhur məkanlar var.
2. Biz tariximizi nəinki sevməliyik, həтта qorunmalıyıq.
3. Hər insanın öz vərdişləri var.
4. Qız Qalası Bakının ən qədim tarixi abidələrindəndir.
5. O nəinki mənim Azərbaycan dili müəllimimdir, həтта mənim dostumdur.

5. 汉字 Heroqlif

丶	女	女																	
---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

丿	人	人	全	全	余	余													
---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

丶	丶	丩	丩	羊	羊														
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

丨	才	才	水																
---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

一	二	丰	丰	丰	表	表													
---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

第十九课。19-cu dǎrs

课文：假期。

Mǎtn: Tàtil.

ā yī xiān lǐ nà kuài fàng jià le
阿依仙：李娜，快放假了，

nǐ jià qī huí guó ma
你假期回国吗？

lǐ nà hái bù qīng chǔ kě néng bù huí
李娜：还不清楚，可能不回。

ā yī xiān rú guǒ bù huí nǐ dǎ suàn gàn shén me
阿依仙：如果不回，你打算干什么？

lǐ nà wǒ bù xiǎng zhǐ dāi zài bā kù wǒ xiǎng qù bié de chéng shì kàn kàn
李娜：我不想只呆在巴库，我想去别的城市看看。

ā yī xiān nǐ xiǎng dé hǎo wǒ men ā sài bài jiāng yǒu hěn duō hěn měi de dì fāng
阿依仙：你想得好，我们阿塞拜疆有很多很美的地方，

nǐ yīng gāi qù kàn kàn
你应该去看看。

lǐ nà yào bù nǐ gěi wǒ tuī jiàn yī xiē hǎo dì fāng ba
李娜：要不你给我推荐一些好地方吧。

ā yī xiān hǎo a wǒ zì jǐ dài nǐ qù ba fǎn zhèng zhè ge jià qī wǒ méi yǒu bié de shì
阿依仙：好啊，我自己带你去吧，反正这个假期我没有别的事。

lǐ nà nà tài hǎo le
李娜：那太好了！

ā yī xiān wǒ dài nǐ qù wǒ men de lǎo jiā mǎ sà léi nà lǐ hěn měi ér qiě nǐ huì
阿依仙：我带你去我们的老家 马萨雷。那里很美，而且你会

rèn shí yī xiē xīn mín zú
认识一些新民族。

lǐ nà hǎo a nà me nà lǐ huì bǐ bā kù lěng ma
李娜：好啊，那么那里会比巴库冷吗？

ā yī xiān bù tài lěng bǐ bā kù rè ér qiě hěn měi rú guǒ xià tiān qù le gèng měi
阿依仙：不太冷，比巴库热。而且很美，如果夏天去了更美！

ā yī xiān qī dài a
阿依仙：期待啊！

2. 生词 Yeni sözlər

1. 假期 ^{jià qī} tətıl
2. 放假 ^{tàng jià} məzuniyyət, tətıl
3. 回国 ^{huí guó} vətənə qayıtmaq, evə qayıtmaq
4. 不清楚 ^{bù qīng chǔ} aydın deyil
5. 可能 ^{kě néng} bilər, mümkün ola bilər, yəqin ki
6. 呆在 ^{dāi zài} qalmaq
7. 应该 ^{yīng gāi} lazım, zəruri
8. 推荐 ^{tūi jiàn} tövsiyyə etmək
9. 反正 ^{fǎn zhèng} hər halda
10. 民族 ^{mín zú} millət, xalq, etnik
11. 期待 ^{qī dài} nəyəsə ümid etmək, nəyisə gözləmək, ümid
12. 打算 ^{dǎ suàn} təxmin etmək, saymaq, planlaşdırmaq
13. 自己 ^{zì jǐ} öz, özü
14. 带 ^{dài} birlikdə getmək, aparmaq
15. 城市 ^{chéng shì} şəhər
16. 老家 ^{lǎo jiā} dogma yer, vətən, ev
17. 夏天 ^{xià tiān} yay
18. 别的 ^{bié de} digər, başqa

3. 语法点 Qrammatika

“可能” Feilli cümlə

“可能” feilli cümlədə ehtimal, mümkünlük, imkan ifadə edir və əsas feilin qabağında işlənir.

- 1) 现在八点,他可能睡觉。
- 2) 今年我可能去中国。

“些” istifadə qaydası

“些” qeyri-müəyyən sayı bildirir və “这” “那” “哪” əvəzliliklərlə işlənir.

“这些书” - bu kitablar

“那些老师” - o müəllimlər

“哪些电影” - hansı kinolar

“些” adətən “一” saydan sonra işlənir.

Məsələn: “一些书”, “一些人”

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

huí guó kě néng dǎ suàn yīng gāi bù qīng chu
fàng jiǎ

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

期待 推荐 假期 不清楚 可能 反正

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

1. 你给我推荐一本好书吧。
2. 今天他可能不来。
3. 他很期待快点放假,因为他要回家。
4. 我们应该好好学习汉语。
5. 假期我打算不回国。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

2. Bu kitabların hamısı yenidir.
3. Yayda mən yəqin ki, tətillə başqa şəhərə gedəcəyəm.
4. Mən ona şirkətdə işləməyi tövsiyyə etdim.
5. Bu sual sənə aydındı, ya yox?
6. O yəqin ki, sabah dərsə gəlməyəcək.

5. 汉字 Heroqlif

一 丨 才 扌 打

一 二 干

一 丁 叮 可 司

丨 冂 冂 冂 冂 回

丿 二 彡 彡 彡 彡 看 看 看 看

Empty grid for character practice.

Empty grid for character practice.

Empty grid for character practice.

第二十课。 20-ci dars

课文: 我要回国了。
wǒ yào huí guó le

Mətn: Mən vətəna qayıtmalıyam.

ā yī tǎn wáng lín lǐ nà jià qī yào gēn wǒ mén
阿依坦: 王林, 李娜假期要跟我们
qù lǚ yóu nǐ yě gēn wǒ mén yì qǐ
去旅游, 你也跟我们一起
qù ba
去吧!

wáng lín bù hǎo yì si wǒ jià qī yào huí guó le
王林: 不好意思, 我假期要回国了。

ā yī tǎn wèi shén me a hán jià bù shì hěn zhǎng
阿依坦: 为什么啊? 寒假不是很长,
nǐ hái bù rú shǔ jià huí qù ne
你还不如暑假回去呢。

wáng lín yīn wéi jiā lǐ chū le yì diǎn
王林: 因为家里出了一点
shì qing xū yào wǒ huí qù chǔ lǐ
事情, 需要我回去处理。

ā yī tǎn ò zhè yàng a nà nǐ dǎ suàn shén me shí hòu huí lái?
阿依坦: 哦, 这样啊。那你打算什么时候回来?

wáng lín hái bù qīng chǔ kě néng huì wǎn yì xiē yīn wéi shì qing bǐ jiào zhòng yào wǒ kě
王林: 还不清楚, 可能会晚一些, 因为事情比较重要, 我可
néng huì qǐng jià dà gài qī bā tiān zuǒ yòu
能会请假大概七, 八天左右。

ā yī tǎn yí gè xīng qī a shì nǐ de jiā shì ma tīng nǐ zhè me yì shuō wǒ yǒu diǎn dān
阿依坦: 一个星期啊, 是你的家事吗? 听你这么一说我有点担
xīn le yí qiè hái hǎo ba
心了, 一切还好吧?

wáng lín dōu hěn hǎo bié dān xīn shì guān yú wǒ dì dì yào jié hūn de shì qing
王林: 都很好, 别担心是关于我弟弟要结婚的事情。

ā yī tǎn yuán lái shì xǐ shì a zhù hè nǐ de dì dì zhù tā xìng fú hūn lǐ dīng zài
阿依坦: 原来是喜事啊, 祝贺你的弟弟, 祝他幸福! 婚礼订在
le shén me shí hòu
了什么时候?

wáng lín hái méi yǒu dìng xià lái wǒ huí qù yǐ hòu huì shāng liang kě néng huì zài sān yuè chū
王林: 还没有定下来, 我回去以后会商量, 可能会在三月初。

ā yī tǎn ò yuán lái shì yīn wéi zhè ge shì nǐ yào qǐng jià a
阿依坦: 哦, 原来是因为这个事你要请假啊。

wáng lín shì de
王林: 是的。

ā yī tǎn rú guǒ nǐ yào qǐng jià yí gè xīng qī nǐ bì xū yào qù xì zhǔ rén bàn gōng shì qǐng
阿依坦: 如果你要请假一个星期, 你必须要去系主任办公室请
jià bìng qiě xū yào zhǔ rén de qiān míng
假并且需要主任的签名。

wáng lín hǎo de míng bái le qǐng jià tiáo yào yòng shén me yǔ yán xiě?
王林: 好的, 明白了。请假条要用什么语言写?
é yǔ hái shì yīng yǔ?
俄语还是英语?

ā yī tǎn liǎng gè dōu kě yǐ nǐ de yīng yǔ hěn hǎo nǐ jiù yòng yīng yǔ xiě ba
阿依坦: 两个都可以, 你的英语很好, 你就用英语写吧。

wáng lín hǎo de xiè xiè nǐ!
王林: 好的, 谢谢你!

ā yī tǎn bù kè qì!
阿依坦: 不客气!

2. 生词 Yeni sözlər

lǚ yóu
1. 旅游 səyahət, turizm

jià qī
2. 假期 tətıl

hán jià
3. 寒假 qış tətılı

shǔ jià
4. 暑假 yay tətılı

chǔ lǐ
5. 处理 idarə etmək, nəzarət etmək, qərar vermək

bǐ jiào
6. 比较 müqayisə, müqayisə etmək, müqayisədə

zhòng yào
7. 重要 vacib, əhəmiyyətli, ciddi, əsas

dà gài
8. 大概 yəqin ki, bəlkə də, ümumi mənada

jiā shì
9. 家事 ev işi

dān xīn
10. 担心 narahat olmaq

jié hūn
11. 结婚 evlənmək

xǐ shì
12. 喜事 sevincli hadisə

zhù hè
13. 祝贺 təbrik etmək

xìng fú
14. 幸福 xoşbəxtlik, səadət

15. 婚礼 ^{hūn lǐ} toy, nigah, nigah mərasimi

16. 商量 ^{shāng liang} məsləhətləşmək, müzakirə etmək

17. 请假 ^{qǐng jià} tətıl haqqında xahiş etmək, işdən icazə almaq

18. 初 ^{chū} ilkin, başlanğıc, əsas

19. 系主任 ^{xì zhǔ rén} dekan

20. 需要 ^{xū yào} ehtiyac olunmaq, tələb olunmaq, lazımdır

21. 签名 ^{qiān míng} imzalamaq

22. 订 ^{dìng} sifariş etmək

3. 语法点 Qrammatika

“因为.....所以” konstruksiyası

“因为.....所以” konstruksiyası mürəkkəb cümlədə istifadə olunur. Birləşdirici söz “çünki, üçün, yalnız belə... ona görə” mənasını daşıyır. “因为” birləşdirici söz səbəb bildirir və mürəkkəb cümlənin birinci hissəsində, “所以” birləşdirici söz nəticə bildirir və mürəkkəb cümlənin ikinci hissəsində işlənir. Belə konstruksiyalı cümlələrdə birləşdirici sözlərdən birini istifadə etməmək də olar.

因为改达尔感冒了, 所以他没有老上课。

(因为) 他们要去听音乐, 所以得穿正式一点儿。

因为银行排队的人多, (所以) 他想明天再去换钱。

“如果.....那么(就)” konstruksiyası

“如果.....那么(就)” konstruksiyası mürəkkəb cümlələrdə istifadə olunur. Mənaca “əgər, həqiqətən əgər.....onda” bildirir. “如果” mürəkkəb cümlənin birinci hissəsində istifadə olunur və şərt bildirir, “那么(就)” mürəkkəb cümlənin ikinci hissəsində istifadə olunur və qoyulan şərtin nəticəsini bildirir.

如果明天天气很好, 我们就去公园。

如果努力学习, 你就一定会上大学。

如果你觉得这本书难, 那么就换一本。

4. 练习 Çalışmalar

Verilmiş transkripsiyaya uyğun olaraq heroqlifləri yazın:

chù lǐ	bǐ jiào	dà gài	qiān míng	qǐng jiǎ
dān xīn	jiā shì	guān yú		

Verilmiş sözlərin transkripsiyasını və tonlarını yazın:

重要	结婚	喜事	订	商量	还不如	系主任
需要						

Cümlələri Azərbaycan dilinə tərcümə edin:

1. 我很想听听关于少女塔的传说。
2. 这个假期我要去中国旅游。
3. 艾力的婚礼定在了什么时候?
4. 老师, 今天我想请假, 您可以给我签名吗?
5. 我要回家处理一些事情。

Cümlələri Çin dilinə tərcümə edin:

1. Əgər bu iş çox vacıbdırsa, onda mən atamla məsləhətləşməliyəm.
2. O soyuqladığına görə dərsə gələ bilməyib.
3. Heydər mənə zəng vurmayıb, ona görə də mən çox narahatam.
4. Əgər sən Çinə getmək istəyirsənsə, onda Çin dilini yaxşı öyrənməlisən.
5. İşim çox olduğuna görə, mən dostlarımla parka gedə bilmədim.

丨 丨 丨 丨 丨 丨 丨 丨 丨 丨

一 一 一 一 一 一 一 一 一 一

夕 夕 夕 夕 夕 夕 夕 夕 夕 夕

宀 宀 宀 宀 宀 宀 宀 宀 宀 宀

一 一 一 一 一 一 一 一 一 一

Giriş..... 5

1-ci dərs..... 8

- 1. 语音 Fonetika: İnişiallar- f,s,sh,h,m,n,l
Fonetika: Finallar- a,u
- 2. 声调 Tonlar
- 3. 练习 Çalışmalar
- 4. 汉字 Heroqlif

2-ci dərs..... 12

- 1. 语音 Fonetika: İnişiallar- b,d,g,p,t,k,c,ch
Fonetika: Finallar- o,e,ai,ei,ao,ou
- 2. 语法 Qrammatika: Çin dilində söz sırası
- 3. 练习 Çalışmalar
- 4. 汉字 Heroqlif

3-cü dərs..... 15

- 1. 语音 Fonetika: Finallar- an,en,in,ang,eng,ing,ong
- 2. 语法 Qrammatika: Keyfiyyət bildirən sifət cümləsi
- 3. 练习 Çalışmalar
- 4. 汉字 Heroqlif

4-cü dərs..... 20

- 1. 语音 Fonetika: İnişiallar- j,q,x,z,zh,r
Fonetika: Finallar- i,ia,ie,iao,iou,ian,iang,iong

- 2. 语法 Qrammatika: Əvəzlik sual cümləsi
- 3. 练习 Çalışmalar
- 4. 汉字 Heroqlif

5-ci dərs..... 24

- 1. 语音 Fonetika: Finallar- ua, uo, uai, uei, uan, uen, uang, ueng
- 2. 语法 Qrammatika: Feilli xəbər cümləsi
- 3. 练习 Çalışmalar
- 4. 汉字 Heroqlif

6-cı dərs..... 28

- 1. 语音 Fonetika: Finallar- ü, üe, üan, ün, er
- 2. 语法 Qrammatika: Müsbət- mənfi sual cümləsi
- 3. 练习 Çalışmalar
- 4. 汉字 Heroqlif

7-ci dərs.....3 30

- 1. 课文:我是阿塞拜疆人。 Mətn: Mən Azərbaycanlıyam.
- 2. 生词 Yeni sözlər
- 3. 语法 Qrammatika: “是” cümlələri
- 4. 练习 Çalışmalar
- 5. 汉字 Heroqlif

8-ci dərs..... 36

- 1. 课文: 你们家有几口人? Mətn: Sizin ailə neçə nəfərdən ibarətdir?

- 2. 生词 Yeni sözlər
- 3. 语法 Qrammatika: Say
- 4. 练习 Çalışmalar
- 5. 汉字 Heroqlif

9-cu dərs..... 41

- 1. 课文: 这是谁的词典? Mətn: Bu kimin luğətidir?
- 2. 生词 Yeni sözlər
- 3. 语法 Qrammatika: Tək Feilli cümlə. Sual cümləsi. Sual sözü 呢 (bəs)
- 4. 练习 Çalışmalar
- 5. 汉字 Heroqlif

10-cu dərs..... 47

- 1. 课文:生日。 Mətn: Ad günü.
- 2. 生词 Yeni sözlər
- 3. 语法 Qrammatika: Gün, il, ay yazılış qaydaları
- 4. 练习 Çalışmalar
- 5. 汉字 Heroqlif

11-ci dərs..... 53

- 1. 课文:上课。 Mətn: Dərs başladı.
- 2. 生词 Yeni sözlər
- 3. 语法 Qrammatika: Vaxt və zaman
- 4. 练习 Çalışmalar
- 5. 汉字 Heroqlif

12-ci dərs..... 58

1. 课文: 买水果。 Mətn: Meyvə alarkən.
2. 生词 Yeni sözlər
3. 语法 Zərf “常常” və “不常” istifadə qaydaları
4. 练习 Çalışmalar
5. 汉字 Heroqlif

13-cü dərs..... 63

1. 课文: 我们大学的外国老师。
Mətn: Bizim Universitetimizin xarici müəllimləri.
2. 生词 Yeni sözlər
3. 语法 Qrammatika: “把” istifadə qaydaları,
“虽然.....但是” konstruksiyası
4. 练习 Çalışmalar
5. 汉字 Heroqlif

14-cü dərs..... 68

1. 课文: 今天天气很冷。 Mətn: Bu gün hava çox soyuqdur.
2. 生词 Yeni sözlər
3. 语法 Qrammatika: “比” sözünün cümlədə işlənməsi,
“多” sözünün cümlədə işlənməsi
4. 练习 Çalışmalar
5. 汉字 Heroqlif

15-ci dərs..... 73

1. 课文: 国庆节。 Mətn: Respublika günü

2. 生词 Yeni sözlər
3. 语法 Qrammatika: “有” feilli cümlə,
“从此” istifadə qaydası
4. 练习 Çalışmalar
5. 汉字 Heroqlif

16-cı dərs..... 79

1. 课文: 在看电视。 Mətn: Televizora baxarkən.
2. 生词 Yeni sözlər
3. 语法 Qrammatika: “在” sözünün istifadə qaydası,
“在.....的左边”, “在.....的右边” konstruksiyaları
4. 练习 Çalışmalar
5. 汉字 Heroqlif

17-ci dərs..... 84

1. 课文: 新年快乐! Mətn: Yeni iliniz mübarək!
2. 生词 Yeni sözlər
3. 语法 Qrammatika: “是不是...?” sual cümləsi,
“会,要,能,可以,应该” feilləri
4. 练习 Çalışmalar
5. 汉字 Heroqlif

18-ci dərs..... 89

1. 课文: 少女塔。 Mətn: Qız Qalası
2. 生词 Yeni sözlər
3. 语法 Qrammatika: “有”... və “还有”.....,
“不但.....而且” konstruksiyası
4. 练习 Çalışmalar

5. 汉字 Heroqlif

19-cu dars..... 95

1. 课文:放假了。 Mətn: Tətil.
2. 生词 Yeni sözlər
3. 语法 Qrammatika: “可能” Feilli cümlə,
“些” istifadə qaydası
4. 练习 Çalışmalar
5. 汉字 Heroqlif

20-ci dars..... 100

1. 课文:我要回国了。 Mətn: Mən vətənə qayıtmalıyam.
2. 生词 Yeni sözlər
3. 语法 Qrammatika: “因为.....所以” konstruksiyası,
“如果.....那么(就)” konstruksiyası
4. 练习 Çalışmalar
5. 汉字 Heroqlif

R.İ.Abbasov, İmamucı Aiguli, K.Ə.Abbasova

副教授 R.阿巴所夫、阿依古力·依马木阿吉、K.阿巴索娃

ÇİN DİLİ

(Dərs vəsaiti)

汉语课本

Yığılmağa verilmişdir: 15.08.2014

Çapa imzalanmışdır: 05.09.2014

Kağız formatı: A4, Tiraj: 100

Kitab “MeqaPrint MMC”də hazır materiallar
əsasında çap olunmuşdur.

Texniki tərtibat:
Könül Abbasova

Rəssam:
Könül Əfqan qızı

Bakı – 2014